

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 859

4. LISTOPADA 2019. CIJENA 50 DINARA

Hrvatski župani u Srbiji

Daljnja potpora hrvatskoj zajednici

4

Okrugli stol Centra
za istraživanje migracija
**Nacionalni savjeti
između zakonskog
okvira i politike**

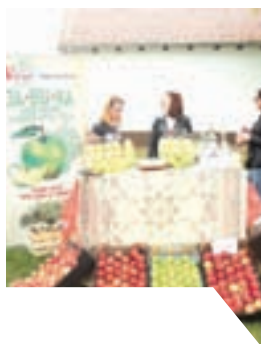
10

Na sjednici Skupštine općine
Ruma ozvaničena kupovina
Hrvatskog doma u Rumi
**Izvjesta kupovina
»rumskog dragulja
pomućenog sjaja«**

12

Ivan Anušić, župan
Osječko-baranjske županije
**Moramo kao država
dati podršku
Hrvatima u Srbiji**

20

Stvaranje novih vrijednosti
seoskih gospodarskih potencijala
**Održan IX. Festival
voća u Tavankutu**

30

XIX. Festival bunjevački pisama
**Pjesma kao spomenik
ljubavi i vjeri**

34

U Srijemskoj Mitrovici održan
Susret mladih svih biskupija Srbije
**Postanimo bliži
jedni drugima**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Kraš je naš!

Beogradski nadbiskup **Stanislav Hoćevar** poručio je početkom godine da su medijski djelatnici na neki način svećenici riječi u društvenom životu, te je neophodno da se prema njoj odnose s bezgraničnim poštovanjem. Rekao je to na svečanosti posvećenoj biskupu svetom **Franji Seleškom**, zaštitniku medijskih djelatnika. Pa da pokušam biti takav, sve uz zaštitu svetog Franje, možda će mi uspjeti.

Dobro jutro, Srbija, jeste li se probudili, obrijali, pomolili? Brinu li o vama crni i crveni? A možda se oni bore samo za pristaše? Bilo kako da bilo, kruha prestanite od njih moliti... Bila je ovo parafraza pjesme *Priljavog kazališta Radio Dubrava*, ne baš kao unošenje varijacija na glazbenu temu, nego malkice drugačije izlaganje teksta pjesme. Pa jesmo li, Srbijo, spremni, nakon finog jutra, na nove dnevne gluposti? Kako da ne, nazdravljajte! Sjećate li se one reklame za bombone: »Bilo kuda, ki-ki svuda«. Počnimo s bombonijerama, bajaderama, napolitankama. Bolje rečeno, upumpavanjem patriotskog naboja. Srpski toaletoidi pišu uveliko o kupovini akcija *Kraša*, zagrebačkog konditorskog proizvođača. O tome da će *Kraš* biti srpski, žutare vrište već nekoliko dana. Pazite sad ove naslove koje samo tupsoni mogu konzumirati na eks, pa čak i kao *hosszú lépés* (gemišt): »Istina je! *Kraš* postaje srpska firma!«, »*Kraš* je naš! Evo kako je srpski biznismen uništio Hrvate!«, »Srbin kupuje *Kraš*, panika u Zagrebu!«, »Srpski desant na *Kraš*!«, »Hrvati pucaju od muke, Srbin kupuje *Kraš*«. Hajte ljudi, pa tko je tu više lud? Ako netko misli da je to razlog za srpsku nacionalnu slavu, ne kupujem mu sendvič za neki od mitinga SNS-a, nego tisuću pakiranja *moto* kakao keksa koji je bio poslastica za nas tadašnje klinge, a o maščom kruva s crvenom paprikom i lukom, drugom prilikom, što se tiče poslastica. Zakočimo, radi se jednostavno o tome da Zagrepčanin **Bogdanović** kupuje akcije te tvrtke. I točka. Sve je to još u medijskom području »čokolade« i kvazi nacionalnog naboja, samo se pitam – čemu sve to?

No, od mlaćenja prazne slame, stižemo i do mlaćenja slame u kojoj ima zrna. Dnevnik HTV-a objavio je nove rezultate prošlomjesečnog *HRejtinga*, najopsežnijeg ispitivanja javnog mišljenja koje je za HRT provela agencija *Promocija plus* na uzorku od 1.400 ispitanika, uz statističku pogrešku +/- 2,62% i razinu pouzdanosti od čak 95%. Na pitanje koga od političara, stranaka ili institucija građani smatraju najodgovornijim za pogoršavanje odnosa čak 39,5% najodgovornijim smatra **Aleksandra Vučića**, pa 10,7% **Aleksandra Vulina**, Vladu Republike Srbije 9,6%, **Milorada Pupovca** 7,9%, srbijansku politiku 4,7%, medije 2%, **Andreja Plenkovića** 1,4%, **Anu Brnabić** 1,2%, **Kolindu Grabar-Kitarović** 1,2%. No, čak 18,5% reklo je da ne zna ili se ne može odlučiti. Veliku buru u javnosti podignule su izjave Milorada Pupovca nakon napada huligana na pripadnike srpske nacionalne manjine u okolici Knina. Kakve su reakcije ispitanika na njih? U intervjuu bosanskohercegovačkom portalu Milorad Pupovac je, među ostalim, rekao da »Hrvatska postaje faktor nestabilnosti na prostorima bivše Jugoslavije«. Ispitanike su pitali »slažete li se ili ne s tom tvrdnjom«. Rezultati su: potpuno se slažem 5,3%, uglavnom se slažem 6,5%, uglavnom se ne slažem 13,1%, nikako se ne slažem 70,2%, ne zna/ne može se odlučiti 3,6% i ne želi odgovoriti 1,2%.

Tako kažu postotci ispitivanja. Dosadna statistika ili pokazno stanje mišljenja?

Nećemo ostati samo na statističkim podacima, iako je jutro odmaklo. Predsjednički kandidat **Miroslav Škoro** odgovorio je na *facebooku* srbijanskom predsjedniku Aleksandru Vučiću na prozivke koje mu je uputio.

»Čujem da mi je 'veliki državnik' Vučić poručio kao 'pjevaču ili što li već' da pročitam knjige iz psihologije u kojima ću vidjeti da o budućnosti uvijek pričaju oni kojima je prošlost čista, a inače o budućnosti najmanje pričaju i na prošlost se vraćaju oni kojima je savjest nemirna i koji imaju nešto za oprati iz prošlosti».

Što je pjevač odgovorio? »Dovoljno je pogledati činjenice iz prošlosti, a među njima i fotografije. One uvijek govore više od tisuću riječi. A zaključak koji se nakon ove fotografije nameće, samo je jedan – bolje biti 'pjevač ili bilo što već' nego dostavljač kod ratnog zločinca«, napisao je Škoro priloživši uz poruku fotografiju **Tome Nikolića**, **Vojislava Šešelja** i Aleksandra Vučića.

Na stranu moralne norme i etika koji su primjenjivi na svakoga od nas. Ali! Intelktualci su ti koji su najčešće prozivani u svim društvima, a najviše u onim autoritarnim i neslobodnim i to je u redu, kada građani očekuju da dignu svoj glas. Moje pitanje je sljedeće: A zašto vi ne dignete glas, zašto spuštate glavu i trpite? Tko će se boriti i zašto za mene, gdje je moja odgovornost?

Ne dajmo tupsonima da nas nadvladaju, što kažu moji drugari iz Šapca, **Golub** i bend *Goblini*: »Kada misliš da si sam / Ti podigni ruku / Nek ulice gore / za novi dan.

Zvonko Sarić

Nacionalna vijeća između zakonskog okvira i politike

Uplitanje politike u rad nacionalnih vijeća u Srbiji problem je s kojim se država želi uhvatiti u koštac, kako bi ova krovna tijela manjinskih kulturnih samouprava mogla obavljati zakonom definiran im zadatak. Ipak, pripadnici nacionalnih manjina u Srbiji smatraju da bez politike (način upravljanja) nije moguće konstruktivno ostvariti nacionalno-manjinska i ljudska prava uopće. Ovi protivni stavovi sučeljeni su i na okruglom stolu pod nazivom *Nacionalna vijeća između zakonskog okvira i politike*, koji je održan u Beogradu u organizaciji Centra za istraživanje migracija.

Imajući u vidu provokativni naziv ovoga skupa, željelo se u prvi plan staviti kako političke partije navode rad nacionalnih vijeća na izvanzakonsku stranputicu i tako ostvaruju vlastite interese. Je li tomu tako, pravoga odgovora nije niti ovom prilikom dano, s obzirom na to da je ova tema još uvijek otvorena.

Prekomjerna politizacija?

Državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak** istaknuo je kako su realizacijom različitih međunarodnih preporuka izmijenjeni resorni zakoni, što je dovelo do pozitivnih promjena u nacionalnim vijećima.

»Izmjene zakona donesene su prije svega na temelju trećeg mišljenja savjetodavnog komiteta Vijeća Europe koje je usvojeno koncem 2013. godine. Također, i na temelju izvještaja ekspertske misije Europske komisije za nacionalne manjine o zaštiti prava manjina i kulturnih prava u Srbiji. Tamo je izneseno kako bi napore, među ostalim, trebalo usmjeriti na pitanje rješavanja pretjerane politizacije nacionalnih vijeća i trendove samoozolacije nacionalnih manjina. Uvažavajući i odluku Ustavnog suda, spomenuti zakoni su došli na red za izmjene. Tako, i prema mišljenju eksperta Vijeća Europe **Reinera Hoffmanna** pitanje prekomjerne politizacije nacionalnih vijeća sada je riješeno na najbolji mogući način, a opća je ocjena da je ovaj zakon u velikoj mjeri kompatibilan s važećim europskim standardima. Bez obzira kako to i pojedinim političkim predstavnicima građana koji pripadaju nacionalnim manjinama izgledalo, mi smo ipak nacionalna vijeća morali rasteretiti pretjerane politizacije. Nakon manjinskih izbora 2018. godine primijetili smo pridržavanje odredaba zakona koje podrazumijevaju da članovi tijela nacionalnih vijeća nisu istodobno ostajali i na drugim javnim dužnostima«, rekao je Bošnjak.

On smatra kako je na ovaj način postignuta željena kvaliteta odnosa spram nacionalnih manjina.

Politika – neizostavni dio prava

Predstavnik bošnjačke nacionalne zajednice **Ahmedin Škrijelj** ukazao je u veoma žustrom nastupu, kako se bez politike ništa ne može uraditi.

»Tema je, rekao bih, pomalo tendenciozno postavljena, jer implicira da nacionalna vijeća i politika isključuju jedno drugo. Što je svrha depolitizacije nacionalnih vijeća? Kada govorimo o manjinskim pravima, to su politička prava. I njihovim ostvarivanjem ne bi se smjelo dovesti u pitanje ostvarivanje prava koja proistječu iz prava građanina. Ako pogledamo način izbora nacionalnih vijeća, to se čini putem biračkog prava kao jednog od temeljnih političkih prava. I zato možemo *par ekselans* zaključiti da je riječ o političkom tijelu. A mi govorimo o depolitizaciji tijela koja se prema Ustavu Srbije brinu o ostvarivanju političkih prava nacionalnih manjina.«

Sličan primjer naveo je i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Goran Kaurić**.

»Rečeno je kako se zakonom želi pridonijeti da se politika ne miješa previše u rad i izbore nacionalnih vijeća. Ali smatramo da je zakon upravo previše otišao u smjeru uskraćivanja određenih prava pripadnicima nacionalnih manjina, u polju općeg političkog angažiranja s jedne i istog takvog angažiranja unutar vlastitih nacionalnih vijeća s druge strane. Zakon je čak i nedorečen, što se vidi u članku 7. Jedna je odrednica tamo veoma diskutabilna i ostavljena je na široko tumačenje od slučaja do slučaja. Naime, navodi se da predsjednik nacionalnog vijeća te izvršnog odbora, kao i njegov član ne može biti članom rukovodstva i izvršnog tijela političke stranke, poput predsjednika, predsjed-

ništva, izvršnog odbora i slično... Molim vas, upravo to 'slično' otvara mogućnost proizvoljnog tumačenja. To nije smjelo ući u Zakon o nacionalnim vijećima. Pokušala su se time depolitizirati nacionalna vijeća, ali to je kao kada biste pokušali depolitizirati Skupštinu. To je evidentno nemoguće, i u praksi se pokazalo kao kontraproduktivno.»

Kao praktičan primjer nedorečenosti zakona Kaurić navodi vlastiti slučaj:

»Ja sam vijećnik u Skupštini grada Zrenjanina. Prilikom posljednjih izbora za Hrvatsko nacionalno vijeće predložen sam za člana Izvršnog odbora HNV-a. Međutim, Agencija je dala negativno mišljenje. Vidite, niti jedna jedinica lokalne samouprave ne može utjecati na rad nacionalnog vijeća. Meni se u ovom slučaju, smatram, ograničavaju građanska prava koja mi jamči Ustav. Vijeće Europe, koliko mi je poznato, nije tražilo zakon koji je odveć restriktivan po pripadnike nacionalnih manjina.«

Pitanje depolitizacije

Dušan Janjić iz Foruma za etničke odnose skreće pozornost na činjenicu da je politika neizostavnim dijelom stavljanja u pravni okvir položaja i prava nacionalno-manjinskih zajednica u Srbiji.

»Od nastanka nacionalnih vijeća s politikom se odmah počelo. Trebalo je čekati šest do osam godina da se donesu zakoni

baš o nacionalnim vijećima i o njihovu financiranju, o izborima. Uslijedile su potom česte promjene toga. To je bilo pitanje političke odluke. Zašto nije jedinstvenim zakonom regulirano pitanje nacionalnih manjina odmah, kada je već o tome postojao nacrt i prošao Venecijansku komisiju? U to vrijeme su bili aktualni interesi tadašnje vlade i nekoliko moćnih manjinskih vođa koji su održavali takvo stanje. Sada se postavlja jedno drugo pitanje – je li rad vijeća uopće odgovarajući potrebama pripadnika nacionalnih manjina, pogotovo onih malobrojnih. U međuvremenu, političkom voljom, uz asistenciju zakonodavstva, ne svuda istu, i Ustavnog suda Srbije, također političkom odlukom, cijeli je koncept nacionalnih vijeća gurnut na jezičnu i kulturnu autonomiju.«

Janjić navodi da je u posljednje dvije godine vidljivo da se čak niti vode najjačih manjinskih političkih partija ne odazivaju nacionalnim vijećima.

»Druga vijeća su toliko birokratizirana da ne komuniciraju niti s vlastitim pripadnicima zajednice, a kamoli s vlastima. Nekako se sve svelo na to da ako imaš jakog vođu i on ima podršku matične zemlje, onda on može pregovarati s Vladom Srbije.«

Pitanje depolitizacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji ostaje otvoreno sve dok se ne dođe do konsenzusa da je stupanj političke zastupljenosti u njima adekvatan za sve dionike, i državu i manjinske zajednice.

Siniša Jurić

Skup o etnokulturnom identitetu Hrvata u Vojvodini

Hrvatsko katoličko sveučilište unutar svoje znanstvene strategije, znanstvene i nastavne djelatnosti posebno mjesto posvećuje istraživanju povijesti, kulture i identiteta Hrvata izvan Hrvatske. U želji rasvjetljavanja procesa oblikovanja sastavnica etnokulturnoga identiteta i aktualnoga društvenoga i političkoga položaja hrvatske zajednice u Vojvodini idućeg tjedna bit će organiziran znanstveno-stručni skup *Etnokulturni identitet Hrvata u Vojvodini: povijesni i suvremeni procesi*. Sveučilište ovaj skup realizira u suradnji s Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, a uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i Ministarstva kulture RH.

Prvi dio skupa bit će održan u srijedu, 9. listopada, na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu, s početkom u 10 sati, a drugi, uz studijsko putovanje u Vojvodinu, u petak, 11. listo-

pada, u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici. Početak subotičke sesije je u 14 sati.

Pifat reizabran za predsjednika MO DSHV-a Novi Sad

Mjesna organizacija DSHV-a Novi Sad održala je svoju redovitu godišnju skupštinu, koja je bila i izborna. Za predsjednika MO-a reizabran je dosadašnji predsjednik **Petar Pifat**, dok je za novog dopredsjednika izabran **Darko Vuković**. Uz njih, za ostale članove Mjesnog odbora izabrani su: **Mato Groznica**, **Damir Katić** i **Andrea Matin**. Na skupštini su izabrani i kandidati za tijela DSHV-a koja će biti formirana nakon središnjih stranačkih izbora iduće godine. Usvojeno je i izvješće o radu MO-a u protekle četiri godine kao i plan rada za naredno razdoblje, što ih je podnio predsjednik Pifat.

Izaslanstvo Hrvatske zajednice županija u posjetu Srbiji

Daljnja potpora hrvatskoj zajednici

Na poziv Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini dužnosnici iz hrvatskih županija, a u okviru svoje krovne nacionalne udruge – Hrvatske zajednice županija, boravili su u trodnevnom posjetu Srbiji (Subotici i Novom Sadu). Osnovni cilj njihova posjeta, koji je trajao od 27. do 29. rujna, bio je upoznavanje s prilikama u ovdašnjoj hrvatskoj zajednici.

Predstavnici HNV-a i DSHV-a su ovom prigodom zatražili od hrvatskih županija potporu projektima ovdašnje hrvatske zajednice. Na središnjem sastanku, koji je održan u subotu u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici, najavljena je daljnja potpora županija hrvatskoj zajednici a dogovoreni su i konkretni koraci koji će tu suradnju učiniti još kvalitetnijom.

Puno polja pomoći

Hrvatsku zajednicu županija čine svih dvadeset županija i Grad Zagreb. U posjetu Vojvodini bili su predstavnici osamnaest županija – pet župana i trinaest dožupana ili njihovih zamjenika. Kako je prigodom posjeta konstatirano, trinaest županija već aktivno surađuje i pomaže Hrvate u Vojvodini – kulturno-umjetničke manifestacije, obnove objekata, financiranje ljetovanja djece, poticanje čitanja... Suradnje se većinom odvijaju preko Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Ovo što smo čuli u ova dva dana nam govori o tome da postoji puno polja na kojima možemo pomoći našim Hrvatima ovdje u Vojvodini, bilo institucionalno s razine državne vlasti, što već na jedan način funkcionira, ali mislim da bi trebalo biti

Trinaest hrvatskih županija aktivno pomaže Hrvate u Vojvodini. Po riječima predsjednika Hrvatske zajednice županija Gorana Pauka postoji puno polja na kojima regionalne samouprave mogu pomoći ovdašnje Hrvate a na sastanku u Subotici dogovoreni su konkretni koraci koji će te suradnje učiniti još kvalitetnijima

Središnji sastanak u Subotici na kojem su predstavljani projekti i potrebe hrvatske zajednice

Nakon sastanka s gospodarstvenicima iz hrvatske zajednice

na puno višoj razini i za to ćemo se zalagati u Hrvatskoj prema našoj Vladi. S druge strane i da mi kao zajednica županija možemo pomoći van ovih 13 županija koje već na određeni način pomažu, da možemo naći još neke institucionalne oblike pomoći kako ćemo uspostaviti još bližu i tješnju suradnju s Hrvatima u Vojvodini i u Srbiji na obostranu korist. To je i bio cilj sastanka koji će, vjerujem, iznjedriti jednu konkretniju suradnju nego što je bila do sada», izjavio je za medije predsjednik Hrvatske zajednice županija i župan Šibensko-kninske županije **Goran Pauk**.

Značajan posjet

Ovaj događaj ocijenjen je veoma značajnim za ovdašnje Hrvate. Komunikacija i suradnja predstavnika hrvatske zajednice s Hrvatskom zajednicom županija traje dvije godine, a ovo je prvi

puta da je ta suradnja ostvarena na institucionalno značajniji način, u smislu da su predstavnici Zajednice došli u posjet hrvatskoj zajednici. Predsjednik DSHV-a i zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** je pozdravio očitovan interes hrvatskih županija za položaj Hrvata u Srbiji te spremnost predstavnika regionalnih vlasti u potpori jednom broju inicijativa.

»Ovo nisu forumi kada se donose velike odluke, kada se donose strateški planovi i projekti, ali jedan okvir produbljivanja komunikacija, jedan konkretan napor da institucionaliziramo našu suradnju mislim da je bio više nego potreban. U tom smislu mi smo više nego zahvalni gostu, Hrvatskoj zajednici županija što su prvi puta u svojoj povijesti došli negdje izvan Republike Hrvatske u ovolikom broju. To je za nas znak i podrške i priznanja za naše napore koje činimo da hrvatska zajednica na ovim prostorima i dalje ostvaruje svoja prava, da očuvamo ime i da gradimo perspektive razvoja«, izjavio je Žigmanov.

Dodao je i kako je hrvatska zajednica u Srbiji ovom prigodom bila i posrednik sastanku predstavnika Hrvatske zajednice županija i Vlade AP Vojvodine čime je posvjedočeno konstruktivno držanje u sveukupnim hrvatsko-srpskim odnosima.

Pomoć gospodarstvenicima

Predstavnici Hrvatske zajednice županija susreli su se i s gospodarstvenicima iz ovdašnje hrvatske zajednice kako bi razgovarali o mogućim vidovima potpore njihovom poslovanju. Sastanku je prisustvovalo dvadesetak gospodarstvenika iz različitih krajeva Vojvodine, kao i predsjednik Hrvatske gospodarske komore u Srbiji **Pero Mijakić**.

Uvodno izlaganje o gospodarstvu u Vojvodini, te mogućim područjima suradnje održao je predsjednik Izvršnog odbora HNV-a

Doček u HNV-u: Božo Galić, Goran Pauk, Jasna Vojnić i Tomislav Žigmanov

i upravitelj Fondacije **Cro-Fond Lazar Cvijin**. Plan HNV-a je što prije sačiniti registar gospodarstvenika iz hrvatske zajednice po područjima djelatnosti. S druge strane, predstavnici županija istaknuli su ovom prigodom da će im preko županijskih gospodarskih komora nastojati osigurati stručnu pomoć i kontakte s gospodarstvenicima i tvrtkama u Hrvatskoj.

Uključivanje u prekogranične projekte

Izaslanstvo Hrvatske zajednice županija na čelu s predsjednikom Goranom Paukom sastalo se u nedjelju u Novom Sadu s predsjednikom Pokrajinske vlade **Igorom Mirovićem**. Kako je priopćeno iz Pokrajinske vlade, na sastanku je razgovarano o položaju hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj kao i o mogućoj prekograničnoj suradnji i projektima.

»Razgovor nam je jako potreban jer postoji mnogo otvorenih pitanja, imamo s nekim županijama dobre kontakte, ali to nije dovoljno. Želimo da sva pitanja otvorimo i riješimo. Poštujemo mišljenja nacionalnih vijeća nacionalnih manjina kada su u pitanju prioriteta nacionalnih zajednica u vezi s podrškom u područjima kulture i informiranja. Spremni smo rješavati sva otvorena pitanja kvalitetnije i brže«, dodao je Mirović.

U priopćenju Hrvatske zajednice županija istaknuto je da prekogranična suradnja regionalnih razina vlasti može biti kodač pokretanja razvoja naših regija. Poticanje prekogranične suradnje kroz razne mehanizme Europske unije pokazalo se kao uspješan temelj čuvanja demokratskih vrijednosti i načela kojima težimo, bili formalno dijelom EU ili ne. U tom smislu,

uključenost Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske u prekogranične programe suradnje i više je nego potrebno. Naglašeno je i da je predsjedanje Hrvatske Vijećem EU prilika da se, u tome razdoblju povećane vidljivosti, fokus usmjeri na razvoj lokalne zajednice sukladno potrebama »detektiranim« na terenu.

Predsjednik Hrvatske zajednice županija Goran Pauk ukazao je na važnost financijske i institucionalne podrške koju pokrajinska Vlada pruža hrvatskoj zajednici, osobito u području informiranja i kulture na hrvatskom jeziku. On je predsjednika

Sastanak s predsjednikom Pokrajinske vlade Igorom Mirovićem

Pokrajinske vlade informirao i o tome kako institucije Hrvatske ulažu velike napore na planu financiranja i zaštite materijalnog kulturnog naslijeđa srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, uz aktivno uključivanje njihovih predstavnika, te iskazao nadu kako će po pitanju zaštite materijalnog kulturnog naslijeđa Hrvata u Srbiji također biti pomaka. Ukazao je i na činjenicu da u hrvatskoj regionalnoj samoupravi funkciju zamjenika župana obnaša 11 predstavnika srpske zajednice te izrazio nadu da će hrvatski predstavnici na isti način imati prilike zastupati interese hrvatske zajednice u Pokrajinskoj vladi i na razini lokalnih samouprava.

Zaključeno je da razmjenom iskustava možemo učiti jedni od drugih, posebice na velikim projektima kao što je priprema Europske prijestolnice kulture, čiju laskavu titulu sljedeće godine nosi Rijeka, a godinu kasnije, 2021., Novi Sad.

Sastanku u Pokrajinskoj vladi prisustvovao je i pokrajinski tajnik za regionalni razvoj, međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu **Ognjen Bjelić**.

U sklopu boravka u Vojvodini, predstavnici hrvatskih županija su imali prijem u Hrvatskom nacionalnom vijeću (gdje su se ukratko upoznali s poviješću i aktualnim društvenim položajem Hrvata u Srbiji), obišli kulturno-povijesne znamenitosti Subotice, bili na tavankutskom *Festivalu voća* te posjetili rodnu kuću bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu.

D. B. P.

Značaj institucionalne suradnje

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** kaže kako su upostavljena institucionalna suradnja i sustavna i kontinuirana potpora hrvatskoj zajednici u Srbiji od strane institucija Hrvatske od izuzetne važnosti za opstanak Hrvata na ovim prostorima. Nakon što je uznapredovala podrška Vlade Hrvatske, za hrvatsku zajednicu u Srbiji značajna je i započeta suradnja s Hrvatskom zajednicom županija kao regionalnom razinom vlasti u Hrvatskoj, područjem suradnje koje još uvijek nije u dovoljnoj mjeri ostvareno. Također, rekla je Vojnić, osim financijske potpore, važno je da u suradnji dviju država uvijek i na svim razinama budu uključeni legitimni predstavnici ovdašnje hrvatske zajednice, jer će na taj način biti olakšana provedba brojnih programa i projekata koji za cilj imaju očuvanje hrvatskog identiteta na ovim prostorima.

Neispunjena očekivanja implementacije Akcijskog plana za nacionalne manjine (IV.)

Neučinkovitost plana

Akcijski plan za nacionalne manjine koji je Vlada Srbije usvojila prije čitave tri godine nije uspio odgovoriti na ključni zadatak koji je kroz ciljeve postavljen, a to je unaprijeđenje položaja nacionalnih manjina. Prethodno smo u tekstu naveli samo neke od područja u kojima su napravljeni veliki propusti kako prilikom samih definiranja aktivnosti, ali isto tako i prilikom njihove implementacije. Neučinkovitost Akcijskog plana zapravo se može promatrati i kao dio širih nepostojanja konkretnih manjinskih politika, koje su u etnički pluralnom društvu kao što je Srbija neophodne i bez kojih se društveni procesi ne mogu dovesti do točke usklađivanja. Jedno od pitanja koje i dalje ostaje nakon izlistavanja nedostataka u pojedinačnim aktivnostima jeste zbog čega su se mijenjali zakoni koji su se već pokazali neučinkovitim i koji manjinsko područje nisu regulirali na odgovarajući način. U prilog ovim stajalištima idu i izvješća Europske komisije u posljednje tri godine o napretku Srbije, u kojima se uz ponavljanje konstatira da je sama provedba Akcijskog plana neučinkovita i manjkava.

Akcijski plan za nacionalne manjine zapravo je jedan srednjoročni dokument koji bi po uviđanju njegovih nedostataka trebao biti mijenjan i prilagođavan tako da odgovara potreba-

ma i zahtjevima svake zajednice posebice, dok je umjesto toga ostalo stajalište unificiranih rješenja koja, osim toga što stvaraju zabune i nefukcionalnost sustava zaštite manjina, istovremeno otežavaju i cjelokupan put srbijanskoga društva u članstvo velike europske obitelji. Institucije nadležne za praćenje provedbe aktivnosti Akcijskog plana ostale su pri stajalištu da se segregativni sustav ne treba mijenjati već da kroz implementaciju aktivnosti praktički ni na najmanji način ne doprinesu dodatnoj integraciji manjina u cjelokupan društveni i politički sustav. Ovakva nastojanja, kako smo već napomenuli, u potpunoj su suprotnosti s praksama osnaživanja nacionalnih zajednica i njihovog punog uključivanja u procese donošenja odluka. Getoizacija manjina svakako na ovaj način i dalje ostaje jedan od ključnih problema koji opterećuju srbijansko društvo i svakako da ne doprinose skladnijim međuetničkim odnosima i stvaranju okruženja u kojem bi svi građani neovisno od svojih etnokulturnoloških karakteristika mogli sudjelovati u procesu donošenja odluka, posebice u onim segmentima koji ih se izravno dotiču.

(kraj)

Darko Baštovanović

Preradovićeva 13, 24000 Subotica; tel./fax. +381 24 554 623
e-mail: ured@hmv.org.rs www.hmv.org.rs

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2019. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku, potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke ili osobno u zatvorenoj omotnici na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeva br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 18. listopada 2019.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja biti će objavljena u listu *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 13. prosinca 2019. na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji Jasna Vojnić

Na sjednici Skupštine općine Ruma ozvaničena kupovina Hrvatskog doma u Rumi

Izvjesna kupovina »rumskog dragulja pomućenog sjaja«

Jedna od najreprezentativnijih građevina u Rumi je zgrada Doma JNA, odnosno Hrvatskog doma. Zgrada je pod zaštitom Zavoda za zaštitu spomenika kulture i od velikog je kulturnog i povijesnog značaja za Rumu. Pretpostavlja se da je projekt za izgradnju zdanja izradio Osječanin **Viktor Askman**, projektant zgrade stare rumske gimnazije. Zgrada je projektirana u stilu secesije i historizma i pripada razdoblju jugendstila. Originalnost ovoj zgradi daju prije svega plastičnost fasade s herbalnim motivima, ovalni vitražni prozori, skulpture »djeda i unuka« i specifičan krov centralnog dijela zgrade. U vrijeme Prvog svjetskog rata zgrada je služila kao lazaret, odnosno vojna bolnica i vrlo je vjerojatno da je pod svoj krov primila cuksfirera

(narednika) 25. landšturm regimente **Josipa Broza**, čija se jedinica oporavljala u Rumi, poslije gubitaka na Ceru i Kolubari. U razdoblju između dva svjetska rata zgradi se vraća prvobitna namjena, kada pod svoj krov okuplja sva hrvatska kulturno-sportska društva. Godine 1957. iz zgrade su iseljene sve civilne institucije i ona je dodijeljena na korištenje Jugoslavenskoj narodnoj armiji, da bi službeno postala Dom JNA 1958. godine. Zgrada godinama stoji napuštena, oštećene fasade i polupanih ovalnih vitraža. Sektor za materijalne resurse pri Ministarstvu obrane Srbije u okviru master plana na svojim web stranicama objavio je 2011. godine prodaju, kako su ga oni tada nazvali, »Kluba Vojske na parceli 0,1197 hektara, površine objekta 625 m²«. Na sjedni-

»Za mene kao građanina Rume ovo je najradosnija vijest u posljednjih 20 godina. Pozdravljam tu odluku kako bi se velebni objekt spasio od daljnjeg propadanja. Podsjetio bih moje sugrađane, one koji ne znaju, da su ovaj objekt izgradili rumski Hrvati i da su u njemu krov nad glavom našle sljedeće hrvatske kulturne institucije: Hrvatska seljačka zadruga, Hrvatska čitaonica, Hrvatsko pjevačko društvo Jedinstvo, Hrvatski sokol – društvo za tjelovježbe«, kaže Marko Mijić iz Rume

ci Skupštine općine Ruma, koja je održana koncem kolovoza, predsjednik Općine **Sladjan Mančić** najavio je sa skupštinske govornice da su razgovori između Općine i Ministarstva obrane u vezi s kupovinom zgrade Doma JNA ušli u završnu fazu, te da će se odmah poslije projekcije proračuna za iduću godinu osigurati pozicija za rekonstrukciju zgrade.

Spas od propadanja

Prema riječima prvog čovjeka Općine Ruma, cijena koja je ponuđena je prihvatljiva za općinski proračun i ona iznosi nešto više od 328.000 eura (dok je samo prije šest mjeseci cijena iznosila 670.000 eura). Postoji mogućnost da se taj iznos isplati u više mjesečnih ili godišnjih obroka ili da se izvrši razmjena za neke nekretnine. Također je najavio da će zgrada nakon rekonstrukcije zadržati svoju autentičnost i da bi se već početkom proljeća moglo krenuti u adaptaciju objekta.

Pozitivni komentari

Komentar da će Općina Ruma do kraja godine završiti pregovore o kupovini zgrade Doma JNA dao je mještанин **Marko Mijić**.

»Za mene, kao građanina Rume, ovo je najradosnija vijest u posljednjih 20 godina. Pozdravljam tu odluku kako bi se velebni objekt spasio od daljnjeg propadanja. Podsjetio bih moje sugrađane, one koji ne znaju, da su ovaj objekt izgradili rumski Hrvati i da su u njemu krov nad glavom našle sljedeće hrvatske kulturne institucije: Hrvatska seljačka zadruga, Hrvatska čitaonica, Hrvatsko pjevačko društvo *Jedinstvo*, Hrvatski sokol – društvo za tjelovježbe. Hrvatski sokol je osnovan 31. svibnja 1905. godine. Upravni odbor *Sokola* 1906. godine je donio odluku da se izgradi Hrvatski dom. U momentu gradnje nositelj i investitor bio je Hrvatski sokol koji je prikupljao financijska sredstva sa svih strana, dobrovoljne priloge iz cijele Hrvatske, dio sredstava od mjeničnog zajma kod Prve hrvatske štedionice u Zagrebu kao i od župljana Rume. Gradnja doma stajala je 75.000 kruna. U izgradnju su se uključili mnogi Briježani, seljaci, koji su, osim priložima, pomagali izgradnju doma dovoženjem materijala svojom zapregom. Hrvatski sokol je i formalno i pravno kupac placa od vlastelinstva **Pejačevića**, na kojem se gradi Hrvatski dom«, kaže Mijić.

Neminovna likvidacija

Izgradnja Hrvatskog doma je završena 1912. godine. Iznad ulaznih vrata stajao je natpis »Hrvatski dom«, a na fasadi s lijeve i desne strane i danas se nalaze motivi iz pjesme čika **Jove Zmaja Deda i unuk**.

»Za vrijeme Prvog svjetskog rata dom nije radio, jer je u njemu tada bila vojna bolnica. Prva sjednica poslije rata je održana 30. prosinca 1918., a na sjednici održanoj 31. kolovoza 1919. dozvoljava se *Srpskom sokolu* da može tri puta tjedno vježbati u dvorani. Temeljem ugovora od 2. travnja 1923. uknjiženo je vlasništvo Hrvatskog doma na Hrvatsku seljačku zadrugu u Rumi. **Jovan Vladislavljević** iz sreskog saveza Zemljoradničke zadruge obavještava da Hrvatska seljačka zadruga (KHSZ) mora u likvidaciju, jer nije sva pravila saobrazila po osnovu Zakona o zadrugama. Na sjednici Upravnog odbora 15. svibnja 1949. donesena je odluka da se ide u likvidaciju. Narodni odbor Općine Ruma donio je rješenje o preuzimanju preostale KHSZ-a u Rumi, kojim se dozvoljava uknjiženje na pravo vlasništva na općenarodnu imovinu nad ovim nepokretnostima. Kasnije se ta nepokretnost, s pravom trajnog korištenja, prenosi na Državno tajništvo za poslove narodne obrane u Beogradu«, navodi Mijić.

Kako kaže, pozivajući se na podatke iz knjige *Doseljavanja i duhovni život Hrvata u Rumi* **Ratka Rackovića**, Savjet za društveni plan i financije NOO na svojoj sjednici 15. srpnja 1957., na prijedlog Odjeljenja za financije, donosi zaključak kojim se predlaže sjednici NOO Ruma da donese rješenje o preuzimanju neraspoređene imovine. Istim rješenjem odlučeno je da se zgrada Hrvatskog doma preda za potrebe Doma JNA, na trajno korištenje DSZPNO Beograd. Narodni odbor Općine usvojio je zaključak Savjeta na sjednici 23. srpnja 1957. i donio rješenje kao u dispozitivu. Narodni odbor Općine se rukovodio potrebama JNA u Rumi za proširenje i adaptaciju Doma JNA za društvene potrebe. Tako su Kreditna Hrvatska seljačka zadruga i hrvatske kulturne institucije u Rumi ostale bez svog Hrvatskog doma koga su izgradile i koristile do 1957. godine.

HKPD **Matija Gubec** iz Rume pozdravlja odluku lokalne samouprave da kupi velebno zdanje Doma JNA, odnosno Hrvatskog doma, prije svega stoga što će se time spriječiti višedesetljetno propadanje objekta i što će on nakon rekonstrukcije, prema obećanjima, ponovno biti mjesto održavanja kulturnih aktivnosti udruga s područja rumske općine.

S. D.

Ivan Anušić, župan Osječko-baranjske županije

Moramo kao država dati podršku Hrvatima u Srbiji

*Manjine u Hrvatskoj participiraju u lokalnoj i državnoj vlasti i ustavom su im zajamčena prava * Hrvati u Srbiji žele znati da nisu zaboravljeni i ostavljeni od matične države i upravo na tome trebamo raditi. Moramo im kao država dati podršku i u njihovim zahtjevima koje stavljaju pred centralnu vlast u Srbiji * Želimo svojim primjerom pokazati da brinemo za naše sunarodnjake u susjednoj državi. U županiji za to imam apsolutnu potporu, kao i u stranci, ali i središnjoj vlasti*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Već drugu godinu zaredom iz proračuna Osječko-baranjske županije osigurana je financijska potpora za projekte hrvatskih udruga u Srbiji, a koja će se raspodijeliti na temelju natječaja Hrvatskog nacionalnog vijeća koji je upravo u tijeku. Ove godine je za zainteresirane Hrvate u Srbiji održan seminar u tri modula o pripremi i provedbi projekata prema EU standardima, a koje su proveli stručnjaci iz Javne ustanove Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije. Dodijeljeno je 26 diploma za polaznike koji su edukaciju uspješno završili, a najavljeno je i da će se edukacija nastaviti kao i razvijanje zajedničkih projekata.

Idućeg tjedna s delegacijom Osječko-baranjske županije će na Europski tjedan gradova i regija u Bruxellesu otputovati predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović** i predstavnik Za-

voda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako**. Cilj je ovog putovanja da sudionici dobiju neposredan uvid u rad EU institucija.

Ovo su samo neki od konkretnih vidova pomoći Hrvatima u Vojvodini koju je pružila Osječko-baranjska županija na čelu sa županom **Ivanom Anušićem**. Ovakva pomoć, premda utemeljena na ustavnoj obvezi Hrvatske da skrbi o Hrvatima izvan matične domovine zasigurno ne bi bila moguća da i župan Anušić nije želio svojim primjerom pokazati da Hrvatska stoji iza Hrvata u Srbiji i brine o njima – ne samo kroz financijsku potporu nego i kroz potporu zahtjevima koji se postavljaju pred centralnim vlastima države u kojoj žive. Na primjer, u inzistiranju da i Hrvati u Srbiji budu zastupljeni u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima. Samo jedan poziv i susret s predstavnicima Hrvata u Srbiji 2017. godine

u Subotici bio je dovoljan da suradnja započne i županija pruži pomoć koju, kaže župan Anušić, osobno smatra i dužnošću.

HR U hrvatskim medijima, kada se govori o Slavoniji i Baranji, najčešće se govori o odlasku mladih pa i starijih u inozemstvo na rad, o nezaposlenosti, siromaštvu. S druge strane, na sajtu Osječko-baranjske županije navodi se kako u protekloj godini gospodarstvo Osječko-baranjske županije bilježi rekordan rast. Što je prava istina, kakva je gospodarska situacija sada i kakvi su trendovi u istočnoj Hrvatskoj?

Mladi odlaze iz Hrvatske, no to se ne može svrstavati samo u kontekst nezaposlenosti ili siromaštva, nego se treba gledati iz prizme otvorenosti granica. Ulaskom u Europsku uniju Hrvatskoj se dogodilo ono što se događalo i drugim zemljama, a to je odlazak ljudi na europsko tržište rada. Kada govorimo o Osječ-

ko-baranjskoj županiji, moram napomenuti da je slika drugačija nego neposredno nakon ulaska u EU. Sve je manji broj onih koji napuštaju Slavoniju i Baranju. Posla na istoku Hrvatske ima, no činjenica je da su na našem području još uvijek plaće niže nego su u ostatku Hrvatske, osobito u središnjoj Hrvatskoj i Gradu Zagrebu. Otkako sam postao župan, dakle tijekom protekle dvije godine, udvostručili smo izdvajanja iz županijskog proračuna za razvoj gospodarstva i tu se vide značajni pomaci. Ove je godine poduzetnicima s područja naše županije putem brojnih potpora na raspolaganju 8,6 milijuna kuna. Također, bilježimo najveći broj novootvorenih obrta što znači da se mijenja i poduzetnička klima i ljudi jednostavno više vjeruju u vlastiti poslovni uspjeh nego je to bilo godinama prije. Protekla godina bila je vrlo uspješna za gospodarstvo Osječko-baranjske županije. Statistički podaci pokazuju kako su ukupni prihodi u 2018. godini

imali rekordan rast za 2,2 milijarde kuna u odnosu na 2017., i dosegli su 28,5 milijardi kuna. Intenzivno smo pristupili i razvoju turističkih potencijala gdje također bilježimo uspjehe, a turizam je u ovom trenutku jedna od najbrže rastućih gospodarskih grana. Siguran sam da je sve ovo pridonijelo tome da se Osječko-baranjska županija odlijepi od začelja demografske ljestvice u Hrvatskoj, pa smo tako sada županija na istoku Hrvatske u koju se najviše ljudi useljava.

HR Od svibnja 2005. do 2017. bili ste načelnik Općine Antunovac, jedne od najuspješnijih općina u Hrvatskoj. Kako ste postigli takav razvoj općine?

Često napominjem kako sam se politikom počeo baviti iz prosvjeda. Nisam bio zadovoljan kako funkcionira općina u kojoj živim i u to sam vrijeme mislio da mogu stvari promijeniti na bolje. Kandidirao sam se za načelnika Općine i pobijedio. Nakon toga sam formirao tim ljudi koji su jednako tako željeli bolje uvjete života u svojoj sredini i zajednički smo krenuli razvijati projekte. U vrijeme kad je korištenje sredstava EU bilo tek u povojima na našem području, mi smo intenzivno razvijali projekte prvo kroz pretprijetupne, a onda i redovite programe Europske unije. Danas je Antunovac jedna od najuspješnijih općina s potpunom Gospodarskom zonom gdje radi na stotine radnika, imamo porast broja rođenih, ljudi se doseljavaju i ako se ne varam nema ni jedne prazne kuće. Isti model rada danas preslikavamo na Županiju. Kao što ni općinski proračun bez EU sredstava ne bi mogao kvalitetno razvijati općinu, tako je i sa županijskim. Većina naših projekata ima sufinanciranje Europske unije.

HR Posjetili ste nedavno Suboticu gdje ste se sastali s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća, predsjednikom Jasnom Vojnić i predsjednikom Izvršnog odbora HNV-a Lazarom Cvijinom, a zatim ste nazočili obilježavanju obljetnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Kakve dojmove nosite iz Vojvodine?

Uvijek mi je drago sresti se s dragim ljudima, a upravo je tako s Hrvatima u Vojvodini. Teško mi je i izbrojiti koliko smo susreta imali do sada. S druge strane, teško je slušati njihove sudbine, osobito kada znate kakva prava nacionalne manjine u Hrvatskoj uživaju. Naši su ljudi u Vojvodini ne samo marginalizirani nego često i u strahu za vlastiti opstanak. Mi ih kao Županija pomažemo koliko smo u mogućnosti, no imam osjećaj da im sam dolazak nekoga tko predstavlja bilo koju instancu vlasti u Hrvatskoj više znači od samog novca. Žele znati da nisu zaboravljeni i ostavljeni od matične države i upravo na tome trebamo raditi. Moramo im kao država dati podršku i u njihovim zahtjevima koje stavljaju pred centralnu vlast u Srbiji. Moramo i njima i državi u kojoj žive pokazati da Hrvati tamo nisu sami. Da Hrvatska stoji iza njih i brine o njima.

HR Osječko-baranjska županija već drugu godinu zaredom iz proračuna Županije osigurava financijsku potporu koje Hrvatsko nacionalno vijeće potom raspodjeljuje na projekte unutar udruga kulture. Istaknuli ste kako je pomagati Hrvatima u Vojvodini, odnosno Srbiji, vaša obveza. Misle li svi u Hrvatskoj tako i imate li potporu za takvo djelovanje u županiji, stranci?

Nastavit ćemo i dalje. Želimo svojim primjerom pokazati da brinemo za naše sunarodnjake u susjednoj državi. U županiji za to imam apsolutnu potporu, kao i u stranci, ali i središnjoj vlasti.

Mislim da je u Hrvatskoj konačno postignuta razina svijesti da moramo brinuti o našim ljudima van domovine, a vi ste svakako jedan od primjera Hrvata izvan Hrvatske koji su imali možda najteži put od 1990. godine do danas.

HR Također je županija ove godine održala i seminar o pripremi i provedbi EU projekata za Hrvate iz Vojvodine i dogovoreno je uključivanje Hrvata iz Srbije u europske projekte. Na koji način se Hrvati iz Srbije, institucije i udruge mogu uključiti u prekogranične projekte?

U prosincu prošle godine na sastanku u Monoštoru dogovorili smo da će se za zainteresirane Hrvate iz Vojvodine održati seminar o pripremi i provedbi projekata prema EU standardima, a koje će provoditi stručnjaci iz Javne ustanove Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije. U svibnju ove godine edukacijski seminar u tri modula je dovršen, a tom prilikom smo u Tavankutu dodijelili diplome za 26 polaznika. Idući korak koji smo dogovorili je da će s delegacijom Osječko-baranjske županije na Europski tjedan gradova i regija u Bruxellesu otputovati tri osobe koje predloži HNV. Tako će dobiti neposredan uvid u rad EU institucija, što će im nadograditi znanje koje su stekli na održanoj edukaciji.

HR Na obljetnici DSHV-a rekli ste kako su prava manjina u Hrvatskoj riješena na jako dobar način i da očekujete da i Hrvati u Srbiji imaju istu razinu ostvarivanja manjinskih prava kakvu je imaju Srbi u Hrvatskoj. U tom kontekstu možete li reći nešto više o tome kako se ostvaruju prava manjina na obrazovanje, službeni uporabu jezika i pisma te participaciju u tijelima javne vlasti u Osječko-baranjskoj županiji i Hrvatskoj općenito?

Manjine u Hrvatskoj participiraju u lokalnoj i državnoj vlasti, Ustavom su im zajamčena prava poput služenja svojim jezikom i pismom u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi, imaju pravo na odgoj i obrazovanje na jeziku kojim se služe, uporabu znamenja i simbola, kulturnu autonomiju, očuvanje vlastite tradicije i kulture, pravo na očitovanje svoje vjere, sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanje lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i zaštitu od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugrožavati njihov opstanak, ostvarivanje prava i sloboda. Upravo ova vrsta zaštite kao i zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima bi pridonijela boljem suživotu Hrvata u Srbiji i to je nešto na čemu treba inzistirati.

HR Kako je došlo do suradnje Osječko-baranjske županije s hrvatskom zajednicom u Srbiji?

Hrvati iz Vojvodine su više puta tijekom prethodnih godina inicirali susrete sa županijskom vlasti, no, čini se, nisu nailazili na puno razumijevanja. Kada sam preuzeo odgovornost za vođenje Osječko-baranjske županije, reagirali smo na prvi takav poziv. Moj prvi susret s predstavnicima Hrvata u Srbiji dogodio se na njihov poziv još 2017. u Subotici kada sam nazočio proslavi 27. obljetnice osnutka DSHV-a. Imao sam priliku razgovarati s rukovodstvom hrvatske zajednice u Srbiji, ali i s ljudima hrvatske nacionalnosti koji tamo žive. Bilo je to dovoljno da otvorimo suradnju i pružimo pomoć koju osobno smatram i našom dužnošću.

Forum mladih hrvatskih manjina ove godine održan u Crnoj Gori

Mladost ključna za oblikovanje identiteta

Treći po redu Forum mladih hrvatskih manjina, kojega su organizirali Hrvatska matica iseljenika (HMI) i Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) Crne Gore, održan je prošlog vikenda u Tivtu, u Crnoj Gori. Okupio je mlade Hrvate i Hrvatice iz Slovenije, Italije, Austrije, Mađarske, Rumunjske i Srbije kako bi razgovarali na temu Foruma *Mladi i identitet*.

Predstavnici hrvatske manjinske zajednice u Srbiji bili su: predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**, predsjednik udruge *Hrvatski majur* **Davorin Horvacki** i dopisnica *Hrvatske riječi* **Kristina Ivković Ivandekić**. Tijekom tri dana okupljena mladež iz regije predstavila je svoju manjinsku zajednicu i situaciju u zemlji iz koje dolaze, dok se detaljno pričalo o brojnim pitanjima u vezi s identitetom.

Odgovornost zajednica

Predsjednik HNV-a u Crnoj Gori **Zvonimir Deković** naveo je kako u Crnoj Gori od ukupnog broja stanovnika samo 0,97 posto pripada hrvatskoj zajednici. Usprkos tome, istaknuo je veliki značaj Foruma kojim su, kako kaže, pokazali hrvatsko zajedništvo.

»Sudionici koji su došli iz Slovenije, Rumunjske, Austrije, Italije, Mađarske i Srbije pokazuju da prostor i daljina ne razdvaja ako je emocija prema hrvatskom zajedništvu dovoljno jaka. Daljina je najmanji problem da bismo iskazali to zajedništvo. Danas su i kod nas mladi najveći problem. Oni funkcioniraju svojom prirodom i drugačije to osjećaju bez obzira kako su odgajani, a identitet je samo stvar emocije, dok je na nama da razvijemo taj osjećaj kod njih«, kazao je Deković.

Voditelj Odjela hrvatskih manjina u HMI-ju **Marin Knezović** je istaknuo kako Forum po pravilu uvijek odabere osjetljive teme, kao što je i sam identitet. On je naveo kako je upravo mladost ključna za oblikovanje identiteta.

»Živimo u svijetu u kom postoji neka vrsta ratova identiteta i ratova za identitete, gdje se međusobno identiteti natječu. Mi se nadamo da hrvatski nacionalni identitet neće biti na strani poraženih. Ovakvi procesi napreduju sporo, ali je potrebno da iz godine u godinu ostvaruju određenu razinu napretka«, ocijenio je Knezović.

Predstavljanje Hrvata u Srbiji: Marin Piuković, Davorin Horvacki i Kristina Ivković Ivandekić

»Pokazati što znamo«

Predsjednik Mladeži DSHV-a Marin Piuković je u predstavljanju Hrvata iz Srbije istaknuo kako ta zajednica nije samo »ples i sviranje«, nego više od toga.

»Mi mladi, kao i genecije iza nas, imamo razne afinitete, bavi-mo se znanostu, umjetnošću, očuvanjem tradicije i sposobni smo za još mnogo toga, samo nam treba dati šansu. Važnost ovakvih okupljanja je nemjerljiva. Osim što se mladi druže, umrežuju i razmjenjuju iskustva, oni imaju priliku upoznati se i sa zajednicom kod koje su došli u goste, vidjeti kako ljudi tamo žive, kakav je standard, kultura itd. Smatram da je od velike važnosti da se identitet naroda očuva, trebamo pokazati što imamo, što znamo, za što smo sposobni, a to nije malo«, kazao je Piuković.

Sudionici Foruma su kao ključna obilježja svog identiteta istaknuli jezik, tradicijsku kulturu, način provođenja slobodnog vremena, vjeru i povijesne predaje koje se prenose putem kulture uz potporu znanstvenih istraživanja. U sklopu Foruma bila je organizirana multimedijalna izložba dječjih radova iz svijeta *Igračka u srcu*, inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom s radionicom za učenike hrvatske nastave u Crnoj Gori. Na spomenutoj izložbi bili su predstavljeni i radovi djece iz Srbije. Također je održana i svečana proslava povodom 15 godina hrvatske nastave u Tivtu.

K. I. I.

Moguća suradnja

Predstavnici Osnovne škole *Sesvete* iz Zagreba posjetili su lokalnu samoupravu i HKUD *Vladimir Nazor* u Somboru. Bio je to posjet koji je dogovoren tijekom izložbe koju je u knjižnici HAZ-u pripremio *Nazor*, kada je u Zagrebu boravila i gradonačelnica Sombora **Duška Golubović**. Tijekom posjeta razgovaralo se o mogućnosti suradnje škole *Sesvete* sa školama na teritoriju Grada Sombora. »Ovo je prilika da se potakne razvijanje međuučeničkih odnosa unutar i izvan granica svojih država s

ciljem razvijanja multikulturalne suradnje i održavanja prijateljskih odnosa dva naroda«, kazala je ravnateljica škole *Sesvete* **Katica Sesjak**. Suradnja je moguća kroz sportske susrete, druženja učenika i nastavnika, razmjenu informacija na području odgoja i obrazovanja, te kroz upoznavanje običaja i povijesti. Nakon ovog posjeta bit će nastavljene razgovori kako bi se realizirale pobrojane mogućnosti suradnje.

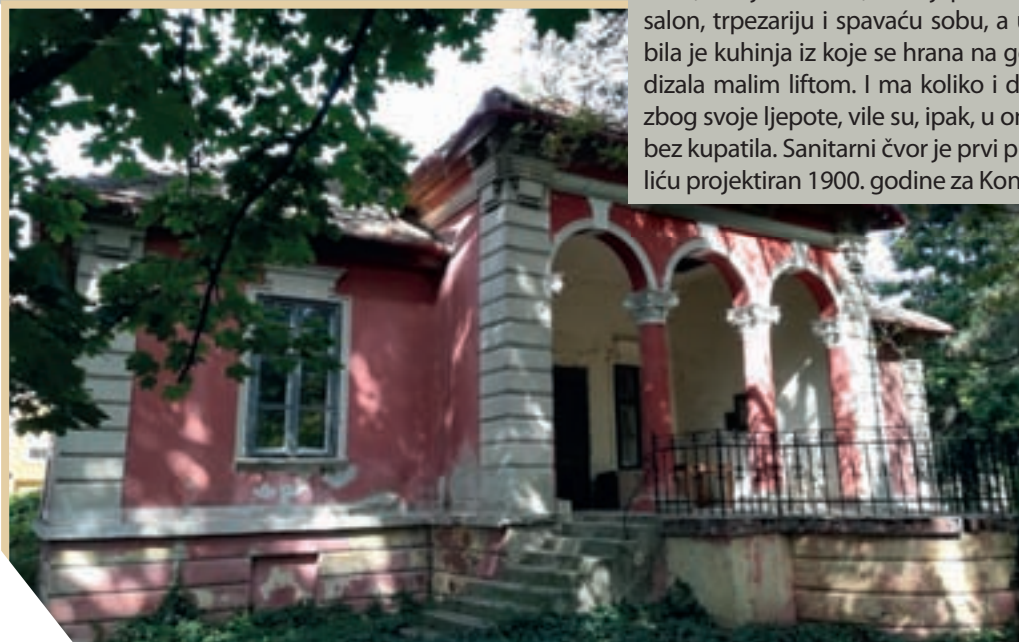
Z. V.

Iz vremena procvata Palića

Iako su za mnoge vile na Paliću neophodna značajna ulaganja u obnovu, one još zrače otmjenošću i ljepotom kojom su davno stvarane, u vrijeme nastanka prepoznatljivog stila ovog kupališta. Prema istraživanju **Gordane Prčić-Vujnović**, objavljenom 2012. godine u publikaciji *Zaštitar II* Međupćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, u okolici kupališta je 1899. godine bilo oko osamdeset vila, a broj im se stalno povećavao. Autorica bilježi: »U Povijesnom arhivu sačuvani su brojni projekti vila, koji svjedoče o tome da je ubranu gradogradnju pratila i izgradnja Palića. Za veliki dio ovih projekata ne može se utvrditi jesu li izvedeni ili su objekti u međuvremenu adaptirani ili čak porušeni. Isti arhitekti koji su odredili lik grada projektirali su i građanske vile. Najveći broj projekata nosi potpis **Titusa Mačkovića** i **Milana Zarića**, dok se imena **Geze Kocke** i **Mátyása Salge** rjeđe pojavljuju. Mada dolazi do usitnjavanja parcela, vile i dalje ostaju centralno locirane, slobodnostojeće s predvrtom, koji je imao centralni kružni cviječnjak, vodoskok ili česmu. Iza je bio manji voćnjak ili vinograd s pomoćnim objektom...«.

Iz tog vremena, preciznije iz 1898. godine, sačuvan je ljetnikovac (na fotografijama) uz Horgoški put, kao jedini primjer prizemne neorenesansne vile trodjelne osnove, građen za **Gyulu Jakobcsicsa**. U usporedbi s većim vilama za izdavanje soba, ovo je bio mali, vrlo lijep obiteljski ljetnikovac. Imao je salon, trpezariju i spavaću sobu, a u suterenu ispod salona bila je kuhinja iz koje se hrana na gornji nivo vjerojatno podizala malim liftom. I ma koliko i danas privlače pozornost zbog svoje ljepote, vile su, ipak, u ono vrijeme još uvijek bile bez kupatila. Sanitarni čvor je prvi put u ljetnikovcima na Paliću projektiran 1900. godine za Konenovu vilu.

Od ideje do realizacije gradnje

Zašto je čovjek od pamtivyjeka gradio, pogotovo na takvim ravnim terenima gde nije bilo špilja? Prvobitno zato da se zaštiti od vremenskih nepogoda: kiše, snijega, hladnoće, ali i vreline. Zašto danas gradimo? Po svemu sudeći ne samo zato što je graditeljstvo danas vrlo unosna grana privrede. Pogotovo za one pojedince koji nemaju svoj vlastiti kapital, ali imaju pristup i kontrolu društvenog kapitala; drugim riječima »državnim fondovima«, neki to vole reći: novcima poreznih obveznika. Danas velike projekte financira država ili partnerstvo između privatnih i državnih sredstava. Cijelu ovu materiju trebao bi kontrolirati Zakon o javnim nabavama, čija je prva verzija usvojena u Skupštini 2012. godine nako čega je nekoliko puta dopunjavana.

Ovom zakonu je prethodio Zakon o poticanju građevinske industrije u Srbiji u uvjetima ekonomske krize, prvi put usvojen 2010., te dopunjem u narednih dvije godine. Zakon definira: javna nabava je nabava dobara, usluga ili radova od strane naručitelja. Naručitelj je u smislu ovog zakona državno tijelo, tijelo autonomnih pokrajina i tijelo lokalne samouprave; kao i pravne osobe, osnovane u cilju zadovoljavanja potreba u općem interesu, koje nemaju industrijski ili trgovinski karakter, npr. javna poduzeća. U početku su čak i mjesne zajednice morale, npr. za čišćenje prostorija, raspisati, npr. javnu nabavu, ili za kupovinu uredskog materijala. Vremenom je ovo izmijenjeno, danas mjesne zajednice nemaju vlastitih sredstava, sve je centralizirano u općinskim službama. Mi imamo pravo izraziti »svoje želje«, npr. koje ulice treba popraviti ili asfaltirati, gdje treba kositi travu itd. Nadležni će odrediti prioritete, a mi koji plaćamo opće poreze (na imovinu, na zaradu itd.) i naknade, recimo i za komunalne usluge, trebamo strpljivo sačekati svoj red i ako određene godine ne stignemo na red, iduće godine imamo opet pravo iste probleme staviti u godišnji plan. Samouprave, kao npr. subotička, može se najčešće hvaliti u stilu »dali smo građanima to i to«. Subotica se gradi!

Kako je to bilo prije

U ranijem razdoblju, u doba »sorealizma«, kada je počela »djelovati« decentralizacija i nekakvo otvorenije natjecanje, donijet je propis da za projektiranu i gradnju svih većih objekata treba potražiti najmanje tri ponude. To se u mojoj građevinskoj tvrtki rješavalo tako da, ako su naši rukovodioci s nekim dogovorili gradnju objekta po naravno unaprijed dogovorenim cijenama, mi smo se obvezali da ćemo nabaviti i dvije »prateće ponude«, koje će naravno biti skuplje od naše. U okviru složenijih asocijacija imali smo takav dogovor s dva ili tri poduzeća i, naravno, i mi smo ih »pratili« odgovarajućim ponudama. U doba kada je cvjetala gradnja stanova samoupravne interesne zajednice (SIZ) za stanovanje su bile jedini veliki investitor. GP *Integral* iz Subotice i GP *Prvi maj* iz Bačke Topole u Subotici su podijelili gradnju (tržište) oko 500 stanova – *Integral* na lokaciji *Prozivka*, a ostatak do 200 stanova Topolčani na lokaciji Aleje maršala Tita. Cijenu stanova su određivala doslovce sredstva koliko je odre-

đene godine SIZ imao. Naravno, iznos se već znao sredinom i(li) na kraju godine kada su se obično predavali stanovi onima koji su pobijedili na stambenim natjecanjima u svojim radnim organizacijama. Mi smo pravili konačni obračun stanova na onaj iznos koji je imao SIZ. Naravno, SIZ je imao službenike čiji zadatak je bio da nas kontroliraju i, naravno, mi smo se uvijek trudili da ih malo prevarimo u našu korist. To je bila svojevrsna igra koja traje do današnjih dana. Ministarstvo građevine kontrolira izvođače, a izvođači gledaju da s manje rada zarade više novaca. Naravno, postoji mogućnost da Ministarstvo ne plati radove iz raznoraznih razloga: nekvalitetno izvedeni radovi, nekvaliteta ugrađenog materijala itd., ovo se ne dešava često, jer su se prije početka radova svi dogovorili o svojim obvezama. Obično se

Stari grad Budva

projektanti proglašavaju glavnim krivcima, pa se često mijenja projekt (vidjeti gradnju u Grdeličkoj klisuri!).

Nabavljači poslova

U zapadnim zemljama, bar su mi tako pričali kada smo bili u posjetu gradilištima u Njemačkoj, uobičajeni honorar za »nabavljače posla« (zovu ih i menadžeri ili menadžment) je 6% od investicijske vrijednosti. Toliko je naša tvrtka plaćala i podizvođačima za one radove za koje nismo imali svoje radnike, npr. izolacija ravnih krovova. Kada smo zahvaljujući jednom posredniku dobili posao rekonstrukcije stare Budve srušene u zemljotresu, nismo imali kamenoklesare, pa smo ih nabavili iz Makedonije. U ovim poslovima smo se grdno prevarili u kalkulacijama, kao što smo se prevarili u »nabavljaču posla«. Investitor je bila Vlada Crne Gore, a nabavljač nam je garantirao da ćemo biti sigurno plaćeni, pošto je imao rođачke veze u Vladi, a ona nam je ostala dužna. Naši direktori u očajanju su tražili da nam se dug isplati u najsvremenijim građevinskim strojevima koji su ležali neiskorišteni u travi. Dobili smo odgovor da je to nemoguće, jer su to oni dobili kao pomoć poslije zemljotresa. Gubitak u Budvi bio je početak pada nekad moćnog poduzeća *Integral*, a nabavljače posla smo uredno isplatili s nekoliko malo povećanih »vikendica« u Bečićima. Kako se veli: kako bijaše na početku... nastavak znate.

Hulje pod staklenim zvonom

Drugo lice SUBOTICE

Koliko čovjek mora biti kukavica, pa da zbog bijednih 3.000 dinara usred noći prebije osamdesetomogodišnju staricu kao što se to proteklog vikenda dogodilo u Radanovcu? Koliko mora biti socijalno neinteligentan i zao, pa da – poput za sada neidentificiranih dvoje razbojnika – opljačka osobu koja je nemoćna kao i dijete? Koliko, koliko... zašto, zašto...?

Pitanja su ovo koja pune komentare ispod tekstova o stravičnim zločinima koji se svakodnevno događaju u našem društvu, pa i u našoj Subotici. I zaista, nakon što pročitate tekstove o tome na koji je sve način otac zlostavljao svoje dijete, unuk svog djeda, poremećeni psihopat sve na koga stigne ili pak ovo dvoje u Radanovcu – pamet stane. Pitajte se dokle ovo još može ići, kako će izgledati, tko će tomu stati na put...? I kako?

Da, kako? To je vjerojatno i ključno pitanje.

Što, recimo – ako, naravno, budu uhićeni – uraditi s ovo dvoje nesretnika koji su prebili osamdesetomogodišnju staricu? Što učiniti s palikućama koji su – ako, nedajbože, budu uhićeni – prije nepune dvije godine ne samo načinili štetu na imanju člana Gradskog vijeća zaduženog za poljoprivredu **Simona Osztragonca** u Kraljevom Brigu nego su potencijalno u opasnost doveli i živote njegove obitelji? Što učiniti s – ako kojim slučajem bude uhićen – nečovjekom koji je prije devet godina ubio šesnaestogodišnju djevojčicu **Milicu Barašin**?

Odgovori na ova pitanja, i to mnogi od njih vrlo vjerojatno ne i besmisleni, mogu se naći također u komentarima ispod vijesti ovakve sadržine, a svode se na javni apel za postrožavanje kazni

za počinjena zlodjela koje su, praksa to također svakodnevno pokazuje, i više nego blage. Duži boravak u zatvoru i težak fizički rad dok si u njemu, provjereni su recepti koje mnogi čitatelji-komentatori preporučuju uz brojne izljeve opravdanog gnijeva zbog stanja u kom nam se društvo nalazi.

Ima, međutim, u vijesti o napadu na staricu u Radanovcu i još jedan zanimljiv detalj, a koji glasi: pod pretpostavkom da dvoje hulja budu i otkriveni, hoće li im se suditi samo za razbojništvo i nanošenje (lakših/težih) tjelesnih ozljeda, a ne i zbog ukradenih 3.000 dinara, jer je – koliko je poznato – po sadašnjem zakonu i dalje dozvoljeno samoposluživanje tuđom imovinom koja ne prelazi, recimo, 15.000 dinara? Razvijemo li dalje priču o potencijalnoj situaciji na sudu, možemo dobiti i sliku da sudac pita dvoje hulja da li ih je starica, braneći se od njihovog napada, ozlijedila; jesu li zbog toga imali traume, mokre li nakon toga u krevet i bude se vrišteći? Hoće li, konačno, i oni tražiti naknadu za pretrpljene tjelesne i još i više duševne boli?

Ma koliko temeljiti bili u pokušajima, odgovor na ova pitanja ni u naznakama nismo dobili ni na konferenciji *Bezbednost i odgovornost*, koja je prošlog petka održana u Subotici i na kojoj je bila i premijerka **Ana Brnabić**, sva zabrinuta zbog nasilja koje cvjeta svuda oko nje. Nekako baš u vrijeme kada je dvoje hulja planiralo koja im je najlakša meta da na njoj iskažu svoju snagu i izvuku od nje neku korist.

Z. R.

Temeljem članka 63., stavak 2. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 91. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo Gradske uprave Grada Subotice oglašava:

JAVNU PREZENTACIJU URBANISTIČKOG PROJEKTA ZA UREĐENJE I IZGRADNJU KOMPLEKSA OBJEKATA VIŠE- PORODIČNOG STANOVANJA S URBANISTIČKO-ARHITEK- TONSKOM RAZRADOM LOKACIJE NA K.P. BR. 638/6 I 638/7 K.O. NOVI GRAD U SUBOTICI

(naručitelj projekta »Bau plan« d.o.o.)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 11. do 17. listopada

2019. godine, svakog radnog dana od 8 do 15 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204. Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici »Građevinarstvo – Javni uvid«.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je d.o.o. »Kubarch«, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9) od 11. do 17. listopada 2019. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je **Katarina Buljovčić**.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Riječani u posjetu OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta

Suradnja u okviru projekta *Povratak u budućnost*

U posjetu Osnovnoj školi *Matija Gubec* iz Tavankuta od 26. do 29. rujna boravili su učenici, nastavnici i ravnateljica Osnovne škole *Podmurvice* iz Rijeke. Riječani su u Tavankut došli u okviru suradnje dviju škola u projektu *Povratak u budućnost* koji financira Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Cilj projekta bio je razmijeniti znanja o tradicijskome naslijeđu krajeva iz kojih sudionici potječu, a učenici su družeći se i sudjelujući u osmišljenim radionicama proveli tri nezaboravna dana.

Gosti su tako naučili kako izrađivati ukrasne predmete od slame, što je tradicionalna tehnika koja se posebno njeguje u tavankutoj školi, a sami su predstavili tehniku izrade ukrasa za maske, vrlo popularne u Hrvatskome primorju koje je nadaleko poznato po svojim karnevalskim običajima. U večernjim satima svi su se zajedno opustili u kvizu i karaokama te zaplesali na *Mjesecini 9*. Osim toga Riječani su i pobliže upoznali Tavankut, a najvažnije su znamenitosti potom i mapirali. Posjetili su i župnu crkvu Srca Isusova gdje ih je dočekaio župnik **Franjo Ivanković** i u kratkom im izlaganju ispriopovijedao povijest župe, župne crkve, ali i samoga mjesta. Boravak u Tavankutu Riječani su iskoristili i za obilazak IX. *Festivala voća* gdje su ispratili i pljeskom nagradili izvođenje igrokaza *Dobro stablo* u izvedbi tavankutskih učenika. Nakon festivala, gosti su u pratnji svojih domaćina obišli Zoo-loški vrt na Paliću, a potom i uže središte Subotice razgledavši Franjevačku crkvu, Gradsku kuću, Sinagogu i katedralu.

Susret je završen vjerom u nastavak započete suradnje o čijem se sadržaju dogovaralo i u ovoj prilici.

I. D.

Dubravka Dužević, Stanislava Stantić – Prčić i Sanjin Ivašić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 30«, na katastarskoj parceli 10262/1 KO Donji grad, Ulica Senčanski put br. 83 (46.090598°, 19.681439°), nositelja projekta »Tele-nor« doo Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90. Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-236-2019.pdf

Stvaranje novih vrijednosti seoskih gospodarskih potencijala

Održan IX. Festival voća u Tavankutu

Voće, povrće, kolači, med, vino, rakija, autentične rukotvorine poput suvenira od slame, kao i proizvodi starih zanata, koji su znak gospodarskog potencijala, tradicije i bogatog kulturnog naslijeđa vojvođanskih sela predstavljani su prolekle subote na devetom po redu Festivalu voća u Tavankutu

Na Etnosalašu *Balažević* okupilo se trideset izlagača, čije su proizvode imali priliku vidjeti i kušati brojni posjetitelji, među kojima su, osim mještana Tavankuta, bili i ljubitelji voća i proizvođači iz ostalih dijelova Vojvodine, stručna javnost, predstavnici relevantnih tvrtki, mediji, a u mogućnost prekogranične suradnje došli su se uvjeriti i predstavnici osamnaest županija iz Hrvatske.

Neophodna veća vidljivost poljoprivredne proizvodnje

Učinkovitost i konkurentnost poljoprivredne proizvodnje nalažu da se mora ići u korak s vremenom i pratiti trendove u poljoprivredi koji, među ostalim, podrazumijevaju i marketinške aktivnosti, a manifestacije poput ove odlična su prilika za to, ocijenio je predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**.

»Važno je uključivati se u suvremene tokove kada je u pitanju poljoprivredna proizvodnja. Danas nije dovoljno samo proizvesti nego i marketinški prezentirati, te zbirno predstaviti proizvodne potencijale i preradu. U tom smislu, smatram da je ovakva manifestacija više nego pohvalna, tim prije jer je raritetna unutar prostora hrvatske zajednice. Stoga se trebamo trsiti da ovakve ili slične prezentativne kulturno-turističke priredbe organiziramo i u drugim područjima djelovanja, poput ratarstva, pčelarstva, stočarstva, koji su vezani uz gospodarski život naše zajednice.« Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) **Jasna Vojnić**

ukazala je na činjenicu da su Hrvati u Vojvodini među najvećim proizvođačima jabuka u Srbiji, te da će njihov trud i napor uvijek imati potporu HNV-a.

Značaj ove manifestacije prepoznat je i od Grada Subotice. Član Gradskog vijeća zadužen za investicije, turizam i međunarodnu suradnju **Srđan Samardžić** naglasio je višestruku korist organizacije i održavanja ovakvih događaja.

»Ovo je jedan vrlo lijep događaj, jer su vrijedne ruke i posvećena srca naših poljoprivrednika iznijeli pred nas ono što je plod njihova truda i dar od Boga. Ovakve manifestacije nisu samo gospodarskog karaktera nego i kulturno-turističkog, te stoga predstavljaju značajan dio mozaika u subotičkoj ponudi.«

Obostranim naporima do željenih rezultata

Festival voća u Tavankutu ostavio je više nego pozitivan dojam i na predstavnike osamnaest hrvatskih županija, koji su, u organizaciji Hrvatske zajednice županija proteklog vikenda boravili u radnom posjetu Hrvatima u Vojvodini.

Na temelju uspješne dugogodišnje suradnje Tavankuta i Zagrebačke županije, koja je ujedno i pokrovitelj Festivala, manifestaciju je svečano otvorila zamjenica župana Zagrebačke županije **Nadica Žužak**, koja je tom prigodom istaknula da ova županija prepoznaje rad i trud ovdašnjih Hrvata, te da potpora Festivalu, kao i suradnja s mjesnom osnovnom školom, neće izostati ni ubuduće.

Festival je ujedno bio prigoda razmotriti mogućnosti intenzivnije projektne suradnje ovdašnje hrvatske zajednice i s ostalim županijama Hrvatske, koja bi, kao matična zemlja, trebala u većoj mjeri davati potporu vojvođanskim Hrvatima u svim segmentima življenja, ocijenio je predsjednik Hrvatske zajednice županija i župan Šibensko-kninske županije **Goran Pauk**.

»Poanta pokušaja suradnje i traženja puta za pomoći ovdašnjim Hrvatima je upravo prekogranična suradnja i pretprijetupni

fondovi koji su dostupni Srbiji. Potrebno je motivirati hrvatske županije da iznađu načine kako se u određenoj projektnoj fazi povezati s hrvatskom zajednicom u Vojvodini. Hrvatska zajednica ovdje dosta radi na pograničnim projektima, ali smatram da je potreban neki direktniji projekt koji bi promovirao sve ono što ovdašnji Hrvati smatraju da bi trebalo. Namjera je da se u tom cilju s obje strane ulože veći napor. Osim toga, težnja je i da se u Vojvodini postigne ista situacija u smislu političkih mandata koji ovdašnjoj hrvatskoj zajednici pripadaju. Primjerice, od 21 hrvatske županije, u njih 11 imamo dožupane srpske nacionalnosti, dok ovdašnji Hrvati, ali i ostale nacionalne manjine u Srbiji, za sada nemaju takav status. Dobivanje mandata je način da Hrvati izravnije sudjeluju u kreiranju i donošenju odluka, te očekujemo da će Srbija na svom europskom putu doći do te razine.»

Povećanje interesa izlagača i posjetitelja Festivala

Festival voća u Tavankutu održava se u organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec*, a u suradnji s Galerijom Prve kolonije naive u tehnici slame, Osnovnom školom *Matija Gubec*, te Voćarskom zadrugom *Voćko*.

Želja organizatora Festivala jest upravo predstavljanje gospodarskih potencijala te na taj način povećanje vidljivosti truda i vrijednosti proizvoda koje selo ima za ponuditi. Koliko je takav pristup za seosko gospodarstvo nužan potvrdila je i predsjednica *Festivala voća* u Tavankutu **Lidija Sarić**, istaknuvši da je iz godine u godinu na Festivalu sve veći broj izlagača koji poljoprivrednim proizvodima ili suvenirima žele predstaviti svoju djelatnost.

»Svake godine imamo sve veći broj izlagača, te nastojimo osigurati prostor za sve njih, ali nam polako dvorište Etnosalaša postaje malo za sve koji žele sudjelovati. Ove godine su se, osim tavankutskih i mirgeških, na štandovima našli i proizvođači iz Našica iz Hrvatske, potom iz Kikinde, Sombora, Monoštora, a svoj doprinos dali su i najmlađi sudionici, učenici osnovnih škola iz Tavankuta i Subotice.«

Među ovogodišnjim izlagačima bio je i **Vladislav Kuntić** iz Sombora, koji se bavi izradom tradicionalnih vezanih bunjevačkih i šokačkih ženskih i muških papuča, cipela i čizama. Prvi puta je sudjelovao na ovom festivalu, a njegov štand s unikatnim primjercima ručno rađene obuće privukao je pažnju mnogih posjetitelja.

»Ugodno sam iznenađen brojem posjetitelja i drago mi je što mogu predstaviti obuću koju izrađujem, a koja je isključivo od kože i u pitanju je ručni rad. Budući da se na manifestacijama poput ove okupljaju folklorna društva i ljudi koji vole etno stil, to je idealna prilika da vide čime se bavim, jer nas je danas vrlo malo koji pravimo ovakvu vrstu obuće. Nažalost, izrada ovakve vrste obuće još uvijek mi ne može osigurati egzistenciju, ali volio bih kada bih se mogao posvetiti samo ovom starom zanatu i vjerujem da ovakve manifestacije mogu pridonijeti tome.«

Projekt *Čuvarkuća* promovirao tavankutske specijalitete

Da je spajanje gospodarskog, gastronomskog i kulturnog aspekta na jednom mjestu odlična ideja smatraju i predstavnici

projekta *Čuvarkuća*, koji ima za cilj pridonijeti boljem razumijevanju i suradnji različitih nacionalnih, vjerskih i kulturnih zajednica Vojvodine.

Projekt uz potporu Europske unije realizira *Fondacija 021* iz Novog Sada u suradnji s Centrom za razvoj civilnog društva iz Zrenjanina, Ceser iz Rume i KUD-om *Branko T. Radičević* iz Bečeja. Glavna aktivnost *Čuvarkuća* jest promocija i suradnja dvanaest vojvođanskih mjesta, po četiri iz Srijema, Banata i Bačke, među kojima je i Tavankut.

Budući da je projekt usmjeren na predstavljanje lokalnih specijaliteta, na štandu *Čuvarkuća* mogli su se kušati kolači koje su pripremile Tavankučanke, dok je u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame prikazana izložba slika koje su akademski slikari stvarali u autentičnom seoskom ambijentu na temu multikulturalnosti Vojvodine i vojvođanske kulture.

»Ponosni na svoje različitosti, obraćamo posebnu pažnju na one ljude i zajednice koji nisu često vidljivi«, rekla je upraviteljica *Fondacije 021* iz Novog Sada **Svetlana Tomov**.

»Ovaj projekt, nazvan po biljci koja raste na krovovima i simbolično čuva kuću, ima za cilj štititi Vojvodinu kao našu kuću, promovirati njezina sela, spajati ljude, pokazati što oni rade i kako mogu lijepo surađivati. Od ukupno dvanaest, ovo je deseti događaj na kojem sudjelujemo i na dosadašnjim manifestacijama imali smo priliku vidjeti koliko su seoske žene vrijedne i kroz udruženja žena dodatno privređuju. Osim toga, treba istaknuti da su mladi ljudi također aktivno uključeni u organizaciju ove naše manifestacije, što je vrlo značajno budući da mnogi od njih napuštaju sela u potrazi za egzistencijom.«

Tradicionalni recepti lokalnih specijaliteta vojvođanskog kraja naći će se u knjizi recepata kojom se, uz dokumentarni film, planira zaokružiti priča projekta *Čuvarkuća*, u okviru kojeg predstoje još dvije manifestacije, i to u Belom Blatu u Banatu i u Putincima u Srijemu. Završna svečanost, na kojoj će se okupiti sudionici iz svih dvanaest sela i biti promovirani rezultati projekta, bit će održana u svibnju iduće godine u Novom Sadu.

Na koncu, spomenimo i da su posjetitelji *Festivala voća* u Tavankutu, uz degustaciju izložbenih proizvoda mogli kušati i neka od tradicionalnih jela poput tarane, koja su tijekom festivala bila pripremana na Etnosalašu, a dobrom teku i raspoloženju pridonijeli su tamburaši i članovi folklornih sekcija iz Tavankuta i Bečeja.

Marija Matković

Inicijativa Vukovarsko-srijemske županije

Aleksandar Tolnauer, Olena Papuga, Đorđe Ćurčić i Božo Galić

Vijeća nacionalnih manjina Hrvatske i Srbije mogu realizirati zajedničke projekte kroz multikulturalnu i multietničku razmjenu i obogaćivanje turističke ponude u obje države

Vukovarsko-srijemska županija bila je domaćin prvog sastanka na kome su predstavljene mogućnosti prekogranične suradnje u pripremi i provedbi EU i nacionalnih projekata, a koji se tiču nacionalnih manjina. Ideja je da se u provedbu projekata, prije svega onih koji se financiraju iz EU fondova, uključe i nacionalne manjine u pograničnim dijelovima, što bi pridonijelo razvoju kulturne i turističke ponude tih regija.

Mogućnosti koje treba iskoristiti

Domaćin skupa bio je dožupan Vukovarsko-srijemske županije **Đorđe Ćurčić**.

»Želimo zajedničkim projektima prekogranične suradnje doći do dodatnih sredstava koja će pomoći organizacijama nacionalnih manjina obje zemlje u njihovom daljnjem radu. Tu postoje velike mogućnosti i očekujemo da će u ovoj financijskoj perspektivi manjine imati prioritet. Dakako, postoje mogućnosti i kandidiranja projekata kroz nacionalne natječaje. Ono što želimo postići je to da nacionalne manjine ne predstavljaju samo ukras, kako u jednoj tako i u drugoj državi nego da vlastitim snagama iskoriste ono što mogu i što im se pruža, dakako uz podršku izvršne vlasti«, kazao je Ćurčić. Potporu ovoj ideji dao je i župan **Božo Galić**, koji je istaknuo da Vukovarsko-srijemska županija podržava zajedničke projekte nacionalnih manjina kroz programe financiranja iz EU fondova i na tom području može se ostvariti komunikacija i dogovor oko projekata od zajedničkih interesa, kako za manjine u Hrvatskoj odnosno Vukovarsko-srijemskoj županiji tako i za manjine u Srbiji. Jedna od zagovornica ideje prekogranične suradnje nacionalnih manjina je zastupni-

ca u republičkoj skupštini i članica Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost spolova **Olena Papuga**.

»Na papiru imamo neke sporazume između Vojvodine i Vukovarsko-srijemske županije, ali se nikada ništa konkretno nije realiziralo tako da smo dožupan Ćurčić i ja dogovorili da napravimo zajednički sastanak s predstavnicima nacionalnih zajednica kako bismo dogovorili načine povezivanja. Mislim da nam je svima prioritet obrazovanje. Da sačuvamo svoje jezike. Uz obrazovanje i kultura, zatim sport i sve drugo što nas, usprkos različitostima, može spojiti«, kazala je Papuga.

Za prekogranično povezivanje pol milijuna eura

Djelatnici Razvojne agencije Vukovarsko-srijemske županije pripremili su za ovaj sastanak projektnu ideju za projekt naci-

.....

Milijuni iz proračuna RH

»Predstavnici nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj su sastavni dio političkog, kulturnog i javnog života. Od 2003. godine funkcionira Savjet nacionalnih manjina i te godine sve nacionalne manjine u Hrvatskoj su dobile iz proračuna ukupno 19 milijuna kuna. Za 16 godina ta suma narasla je na više od 120 milijuna kuna«, kazao je **Aleksandar Tolnauer**, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH. On je kazao da kao predsjednik ovog tijela nazoči koordinaciji Vlade RH i sjednicama Vlade RH.

onalnih manjina u novoj financijskoj perspektivi EU pod nazivom *Dunav nas spaja*. Budući da su natječajni za financijsko razdoblje 2014. do 2020. godine završeni, realno je očekivati da bi se projekti prekogranične suradnje mogli pripremiti za novo financijsko razdoblje od 2021. godine. Kultura, turizam, obrazovanje i sport, te institucionalno povezivanje nacionalnih manjina područja su u kojima bi se mogao

realizirati projekt *Dunav nas spaja/Kulturni most*. Procijenjena vrijednost projekta je 500.000 eura, provedba bi trajala 24 mjeseca, a vodeći partner bila bi Vukovarsko-srijemska županija. Kao projekt partneri bili bi uključeni AP Vojvodina, Fond Europski poslovi APV, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije i nacionalna vijeća nacionalnih manjina u Srbiji. Kao suradnici, KUD-ovi i zainteresirane lokalne samouprave. Cilj realiziranja ovakvog projekta jest institucionalno povezivanje nacionalnih manjina u pograničnom području kroz kulturnu razmjenu i obogaćivanje turističke ponude kroz provedbu zajedničkih projekata i aktivnosti kojima su nositelji nacionalne manjine. Projekt bi trebao pridonijeti otvaranju nacionalnih manjina i njihovih udruga prema većinskom stanovništvu pograničnog područja kako bi kroz tradiciju i kulturu prikazali rad na očuvanju nacionalnog identiteta, a istovremeno obogatili turističku ponudu pogranične regije. Projekt bi trebao stvoriti pretpostavke za organiziranje rada kulturno-umjetničkih društava, sportskih klubova i drugih udruga nacionalnih manjina.

Prvom sastanku nazočili su i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Nacionalne manjine u Srbiji žive uglavnom u ruralnim područjima koja su nekako ostala ispod radara, jer prosto općine i gradovi u Srbiji su velika teritorijalna područja. Često se rade projekti suradnje između država u koje su uključene lokalne samouprave, kulturne institucije i male sredine s nekoliko tisuća stanovnika onda ostanu izvan toga. A u tim sredinama žive ljudi koji se suočavaju s brojnim izazovima i problemima i često su to baš pripadnici nacionalnih manjina. Takva je situacija i s hrvatskom nacionalnom manjinom koja je veoma disperzirana«, kazao je vijećnik HNV-a **Josip Bako**.

Naredni susret bit će za dva mjeseca u Novom Sadu, a za taj sastanak vijeća nacionalnih manjina pripremit će odluke svojih tijela o uključivanju u ovaj zajednički projekt.

Z. V.

Tjedan u Somboru

Grašalkovićeva u novom ruhu

Grašalkovićeva palača (koju je gradio grof **Antun Grašalković** podrijetlom iz pomađarene hrvatske plemićke obitelji) konačno će biti uređena. O tome u kakvom stanju je bila prethodnih desetljeća pisali smo u nekoliko

navrata u *Hrvatskoj riječi*. Ukratko, palača je godinama propadala i bila je u takvom stanju da su s nje počeli otpadati i dijelovi fasade. Nije da nije bilo volje da se ona obnovi, ali nekako se posložilo da za palaču novca nikada nije bilo. Barem ne toliko da u nju uđu majstori i krenu iole ozbiljniji radovi. Nema ih ni sada ni približno dovoljno, ali procjena je onih koji brinu o uređenju grada da treba krenuti. Korak po korak. A to korak po korak znači da će prvo biti uređen prostor za muzej podunavskih Nijemaca. I tu će se vjerojatno ove godine i stati. A u nastavku Sombor bi u prostoru Grašalkovićeve palače trebao dobiti galeriju **Save Stojkova** i zanimljive postavke – salon kazališta, filma, glabe, književnosti, arhitekture, likovne umjetnosti. I to treba biti pravi somborski kulturni vremeplov, jer će u tim muzejskim prostorima kazalište, film, glazba, književnost i arhitektura biti prikazani kroz prizmu značajnih somborskih postignuća. Naći će se tu i prostor za povelju slobodnog kraljevskog grada Sombor, koja je stjecajem (sretnih) okolnosti sačuvana u originalu. Nema se tu što zamjeriti. Osim jedne stvari koja, priznati moram, meni i nije baš najjasnija i nekako mi u cijeloj ovoj priči bode oči. Da bi se sve zamišljeno i na koncu projektirano dovelo do kraja bočni dio zgrade (onaj iz Zmaj Jovine ulice) bit će bitno izmijenjen. A ta izmjena znači da će na tom dijelu fasade biti otvoreno sedam ulaza. I ne treba biti previše vispren da se zaključi kako otvaranje tih ulaza bitno narušava sadašnji vanjski izgled zgrade. I to na palači koja od 1991. godine ima status spomenika kulture od izuzetnog značaja. Kažu oni koji brinu o urbanističkom uređenju grada da suglasnost postoji. Ne sumnjam u to, ali se plašim da je to samo početak i da bi uskoro svoj izgled mogle promijeniti i neke druge zgrade. Usprkos tome što su zaštićene kao kulturna dobra.

Z. V.

Spoj tradicije i kulture

»Plan nam je da se naši poljoprivrednici ne bave striktno žitaricama, nego da se okrenu povrtlarstvu, ratarstvu, voćarstvu ili vinogradarstvu. Nadamo se da smo kroz ovu manifestaciju u tome uspjeli«, kaže Ruža Veselčić-Šijaković

Na samo nekoliko kilometara od Šida, s druge stranice granice u Vukovarsko-srijemskoj županiji smješteno je naselje Tovarnik, rodno mjesto jednog od najpoznatijih hrvatskih književnika **Antuna Gustava Matoša**. U selu danas živi nešto više od 1.000 stanovnika, koji se uglavnom bave poljoprivredom. U želji da im pruže priliku da izlože svoje poljoprivredne i tradicijske proizvode i na taj način postanu prepoznatljivi diljem Hrvatske i regije, Općina Tovarnik je prije 14 godina prvi put organizirala manifestaciju *Tovarnički jesenski festival*. Danas je ovaj događaj poprimio šire razmjere, a manifestaciju svake godine posjeti više tisuća posjetitelja. Ove godine manifestacija je održana 27. i 28. rujna. Prvog dana održan je drugi po redu gospodarski forum na temu proizvodnje jaja iz slobodnog uzgoja, a glavni dio programa festivala održan je u subotu. Toga dana održana je Međunarodna izložba rakija, likera i pekmeza, bundeva i tikava, te raznih poljoprivrednih i tradicijskih proizvoda. Ovaj festival ujedno je i poticaj poljoprivrednim proizvođačima da se, osim proizvodnjom žitarica, okrenu baviti i drugim poljoprivrednim kulturama.

Poticaj poljoprivrednicima

U sklopu festivala održana su razna natjecanja: za najbolje skuhanu pekmez, za najbolje skuhanu grah, za najdužu tikvu, a posebna atrakcija festivala je natjecanje za najtežu bundevu. Ovogodišnja najteža bundeva imala je čak 580 kilograma.

»Ova naša manifestacija je veoma važna za našu općinu. Prema našoj procjeni kroz Tovarnik je tijekom dva dana prošlo oko 7.000 posjetitelja. Prilika je to da naši poljoprivrednici prodaju svoje proizvode, pokažu što rade, sklope nova poznanstva, dogovore se za sljedeću proizvodnju i distribuciju svojih proizvoda. Mi ih kao općina potičemo kroz 11 mjera. Plan nam je da se naši poljoprivrednici ne bave striktno žitaricama nego da se okrenu povrtlarstvu, ratarstvu, voćarstvu ili vinogradarstvu. Nadamo se da smo kroz ovu manifestaciju u tome uspjeli. Prvobitno kada je manifestacija bila zamišljena, bio nam je cilj da poljoprivrednici prodaju svoje proizvode. Sada je ona poprimila šire razmjere tako da smo ove godine imali izlagače iz Virovitičko-podravске županije, Vukovarsko-srijemske,

Osječko-baranjske, Požeško-slavonske, te izlagače iz Srbije i Slovenije. Festival je jedinstven na ovom području i mislim da smo ostvarili cilj i uspjeli potaknuti ne samo poljoprivrednike iz naše općine, nego i ljude susjednih zemalja da nam se priključe i daju svoj doprinos u njegovom održavanju«, kaže načelnica Općine Tovarnik **Ruža Veselčić-Šijaković**.

Potpota gospodarstvenika

U Tovarniku uspješno radi *Agro-Tovarnik* tvrtka koja ima razvijenu ratarsku kooperaciju, no posao su proširili i na voćarstvo i povrtlarstvo. Svake godine financijski pomažu održavanje manifestacije.

»Obradujemo 3.500 ha zemlje, a u ugovorenom odnosu je još 6.000 ha. Imamo 150 zaposlenih. Iz velikog sustava *Vupik* iz

Vukovara smo izašli prije 15 godina i od tada samostalno radimo. Koristimo poticaje države bez kojih bismo teško poslovali, ali kada gledamo objektivno, ključ uspjeha je samo rad i dobar odnos s ljudima. Koristimo i projekte EU, ali na posljednja tri projekta nismo prošli. Postoje stroga pravila i dosta nelogičnosti, ali mi se ne obaziremo previše na to nego se trudimo da radimo

Tjedan u Srijemu

Cijene iznad prosjeka

Nova akademska godina službeno je počela 1. listopada na svim fakultetima u Srbiji. Ukoliko ste roditelj studenta, ne živite u gradu gdje se nalazi njegov odabrani fakultet, a dijete vam nije dobilo mjesto u studentskom domu, vjerujem da ste imali problem pronaći mu smještaj a da je cijena njegovog zakupa donekle bila realna ili bar približna prošlogodišnjim cijenama. Najveći broj djece iz Srijema upisuju fakultete u Novom Sadu. Najtraženiji smještaj za studente u Novom Sadu su garsonjere čije cijene zakupa ove godine prelaze cijenu od 180 eura, što je, priznat ćete, pored dodatnih troškova za režije, udžbenike, džeparac, hranu i ostale potrepštine previše za jedan kućni budžet. S obzirom na to da su najtraženije garsonjere, one se i najbrže izdaju. Studenti su iz tog razloga prinuđeni tražiti veće stanove, jednosobne i jednoipolsobne, čija cijena dostiže iznos i do 300 eura. Osim tog iznosa, vlasnici stanova uglavnom traže isti iznos i za depozit. Ono što je zabrinjavajuće jesu prognoze da pada cijena nekretnina neće biti u skorije vrijeme. Što je razlog poskupljenja zakupa stanova? Neki od vlasnika agencija za nekretnine kažu da ih ima više. Prije svega, obveza stanodavaca da plaćaju porez za izdavanje stanova, te stupanje na snagu Zakona o stambenim jedinicama koji nalaže da profesionalni upravnici kontroliraju i podstanare, zbog čega su stanodavci podigli cijene stanarina za još 20 posto. O opravdanosti razloga ne mogu donositi zaključke jer nisam stanodavac, ali sam roditelj. Smatram, a vjerujem da moje mišljenje dijele i svi ostali, da je obrazovanje potreba svakog mladog čovjeka i da ne treba predstavljati luksuz. Sudeći po svemu, čini se da je postao. I kao nebrojeno puta do sada kada je budućnost djece u pitanju, roditelji će kako znaju i umiju osigurati svojoj djeci da završe započeto školovanje. Što će oni raditi poslije, odlučit će sami. Želim vjerovati da će to biti mjesto gdje će se njihova diploma vrednovati i gdje će imati mogućnost daljeg profesionalnog napredovanja. I što je najvažnije: gdje će adekvatno biti plaćeni za svoje znanje i rad.

S. D.

kako bismo pridonijeli boljem životu društvene zajednice i razvoju naše općine», kaže ravnatelj *Agro-Tovarnika* **Miroslav Knežević**.

Tijekom razgovora posebno ističe značaj festivala kao međunarodne manifestacije.

»Mi se družimo s ljudima u Srbiji i drugim državama regije, jer nas u gospodarstvu politika ne zanima. Drago mi je što je festival dobio na značaju i što je svake godine sve veći broj gostiju iz susjednih zemalja, jer sve to doprinosi boljem promoviranju naše općine.«

Doprinos vrijednih žena

A da su mještani Tovarnika itekako vrijedni dokazuju i žene okupljene u udruzi žena Tovarnik. Udrugu su osnovale 1998. godine kada su se vratile iz progonstva. Kroz svoje aktivnosti (koje su uglavnom humanitarnog karaktera), skrbe za mještane lošeg socijalnog statusa i redovito na sajmovima diljem Hrvatske izlažu svoje rukotvorine i tradicijska jela i slastice.

»Osim toga, organiziramo razne radionice i preventivna zdravstvena predavanja za žene u našem mjestu. Izrađujemo i razne ručne radove, izlažemo ih na sajmovima gdje ih prodajemo. Tako sakupljamo sredstva za rad naše udruge. Moram naglasiti da imamo veliku podršku naše Općine Tovarnik i naše načelnice Ruže Veselčić-Šijaković, koja nam često izlazi u susret«, ističe predsjednica udruge žena **Zlata Opačić**.

Na ovogodišnjem festivalu predstavile su svoje rukotvorine, a u ponudi na njihovom štandu našle su se domaće lepinjice. Također i ove godine osvojile su prvu nagradu u kuhanju domaćeg pekmeza.

»Mi smo majstorice u pravljenju pekmeza. Pekmez se peče kao nekad što su ga naše bake pripremale u kotlovima i na drva. To je sasvim drugačiji ukus nego kad se on pravi na neki drugi način, a ujedno je i prilika da se posjetitelji potaknu i vrate starim tradicijskim prirodnim jelima.«

Manifestaciju su zajednički organizirali Općina Tovarnik i Odbor za provedbu festivala, a u kulturno-umjetničkom programu, osim sudionika iz Hrvatske, svojim izvedbama su se predstavili i članovi HKD-a Šid, koji su tijekom proteklih godina sa susjednom općinom u Hrvatskoj ostvarili uspješnu suradnju.

S. D.

Sonćani sami uređuju selo

Dosta je bilo **kukanja**

*Grupa Sonćana velikog srca udružila se radi uređivanja kritičnih lokacija u selu * Osim poslova na uređenju, potrebno je i djelovanje na svijest sumještana svih dobi*

U posljednjih nekoliko mjeseci u Sonti djeluje neformalna grupa *Mentalna higijena*. Sve je počelo na jednoj fb stranici, koju je otvorila, kako sama za sebe kaže, seoska učiteljica **Jovanka Stepanović**. Ubrzo je dobila i sljedbenike, redom osobe kojima je rodno mjesto na srcu i u srcu. Bilo ih je

tije su riješene, ali je dosta vremena izgubljeno zbog inertnosti nadležnih. Kad se konačno pristupilo poslovima na uređenju šumice, vidjelo se koliki je entuzijazam članova grupe. Svatko je radio spram svojih mogućnosti i znanja, posla je bilo za sve, a ton dobrom raspoloženju davala su djeca koja su došla za svo-

Uređenje igrališta za male sportove

Uređenje šumice

svih dobi, od djece, do sedamdesetogodišnjaka. Nacionalno heterogeni, politički u većini neopredijeljeni, a svima je zajednička ljubav prema Sonti.

Prva akcija

Do stvarnog okupljanja grupe došlo je prošle godine, odnosno još prije otvaranja stranice. Prva konkretna akcija bilo je uređenje zapuštene šumice pored nogometnog igrališta na periferiji sela. U početku je bilo puno peripetija, jer formalni vlasnik cijele parcele na kojoj su nogometno igralište i šumica je NK *Dinamo*. Stepanovićeva je razriješila sve dvojbe i uspostavila dobru suradnju s klubom. Na njezin poziv odazvala se ekipa od desetak osoba, za početak dovoljno. Riješeni su i problemi s tijelima lokalne uprave, jer je u šumici bilo nekoliko vidno oboljelih i poluosušenih stabala, a za njihovo uklanjanje potrebno je osigurati više dozvola od inspeksijskih tijela. Istina, sve peripe-

jom učiteljicom. Smeće je uklonjeno, šipražje i trava pokošeni, oboljela stabla i suhe grane na zdravima uklonjene. Šumica je bljesnula novim sjajem, postala je mjesto u koje je ugodno doći. Napravljene su klupe i stolovi, a tu su se često sastajali članovi grupe. Dolazila su i školska djeca, njihova učiteljica ih je dovodila na svojevrsnu nastavu u prirodi kako bi stekli neka praktična znanja koja nisu obuhvaćena školskim programima, ali će im biti neophodna u životu. Danas se prije novih akcija okupljaju u šumici, a poslije akcija se vraćaju u šumicu okrijepiti i tijelo i dušu.

Sport i željeznica

Akcija uređenja rukometnog igrališta bivšeg RK *Dinamo* uslijedila je ljetos. Zapuštено, ruglo u centru sela, bilo je lokacija na koju je dolazilo dosta djece na loptanje. Članovi grupe uočili su sve opasnosti za tu djecu i poduzeli akciju uređenja, kako bi im omogućili igru u puno ugodnijem ambijentu. Okupljena ekipa

s trimerima i ručnim alatkama vrijedno je radila po velikoj vrućini. Prikupljena je i izvezena velika količina smeća, pokošen sav korov i igralište je bljesnulo u svojoj ljepoti. S malo truda moglo bi ga se i dalje održavati. No, to ne bi trebala biti obveza dragovoljaca nego MZ Sonta, koja ima radnike angažirane za javne radove. Lijepo je vidjeti centar sela s uređenim cvjetnjacima i redovito košenim travnjacima, međutim, samo dvjestotinjak metara dalje stanje je glede zapuštenosti katastrofalno. A ako već radnici na javnim radovima kose i površine ispred privatnih kuća u centru, nadležni za raspored njihovog rada mogli bi se sjetiti i malo udaljenijih neuralgičnih točaka. Jedna od njih je željeznička postaja Sonta. Puno toga napisano je i u medijima i na društvenim stranicama, pa nema svrhe širiti temu. Posljedica svih tih zbivanja je zaključavanje, neodržavanje i ostavljanje bez ijednog uposlenika željezničke postaje Sonta. Članovi grupe organizirali su i akciju čišćenja okolnog prostora. Nekoliko

dana nakon uređenja na istom prostoru bilo je novih plastičnih kesa, omotnica od grickalica i pvc bočica. Sam po sebi nameće se zaključak da nije dostatno samo očistiti prostor i da je najneophodnije preventivno djelovanje, kako na kolektivnu, tako i na svijest pojedinaca. Gorući problemi u selu svima su dobro poznati. Kanalizacija ne postoji, rupe na uličnim cestama sve su gušće, a nagovještaja boljitka nema. Ukoliko Sončani ne pomognu sami sebi, a dokazali su više puta da mogu, uzaludni će biti svi budući izbori, bilo neke političke promjene ili ne. Uostalom, kritična masa koja može donijeti boljitak već odavno se iselila iz Sonte, a proces iseljavanja odvija se i dalje.

Ivan Andrašić

Uređenje željezničke postaje

Privatni plac na 200 metara od centra sela

»U ovom vremenu, u kojem se rasipamo po bijelom svijetu, mi koji ostajemo pokušajmo spasti što se još spasti može. Dosta je bilo kukanja, čekanja da nas se netko sjeti, da nam se nešto da. Vjerojatno smo upali u neko vrzino kolo i stalno kucamo na pogrešna vrata. Istina, ostalo nas je malo, ali u Sonti još uvijek imamo djece, umjetnika, slikara, književnika, studenata, rađanja, umiranja. Došlo je vrijeme da za nas, za naše selo nešto uradimo sami. Neformalnu fb grupu *Mentalna higijena* pokrenula sam s ciljem okupljanja svih kojima je Sonta u srcu i koji su spemni za svaku akciju uređenja našega mjesta. Nije nam poanta u priči što nas žulja, što ne valja, niti u optuživanju bilo koga. Jedino svojim djelovanjem možemo pomoći sami sebi i, što je najbitnije, našoj deci. Nacionalno i dobno smo heterogeni, većina je politički neekspozirana. Radu grupe svatko može pridonijeti na svoj način. Neka svatko uradi po malo od onoga što zna, u zbiru će to biti puno. Znam da ima i bit će onih koji ne vjeruju u ove ideje, ali uvijek ih ima, zar ne? Jedino što u grupi neću dopustiti jest isticanje političke i veličanje nacionalne pripadnosti. Svi smo mi Sončani i svi su dobrodošli u grupu, pod uvjetom da jezik sporazumijevanja mora biti jezik prijateljstva i ljubavi«, kaže idejni tvorac grupe, inicijatorica i najaktivnija sudionica svih dosadašnjih akcija Jovanka Stepanović.

Croart u Lovasu

LOVAS – Članica HLU *Croart* iz Subotice **Maja Kovač** sudjelovala je na likovnoj koloniji u Lovasu, održanoj u okviru manifestacije *XXII. Mihaljski dani*. Udruga *Croart* je na koloniji sudjelovala na poziv Općine Lovas. Započeta suradnja između općine i udruge bit će nastavljena, najavljeno je ovom prigodom.

Gostovanje predstave Tamo da putujem

SUBOTICA/MONOŠTOR – Kazališna predstava pod nazivom *Tamo da putujem* u izvođenju učenika Prirodoslovne škole *Vladimira Preloga* iz Zagreba gostovat će danas (petak, 4. listopada) u Domu kulture u Monoštoru (početak u 17 sati) i sutra (subota, 5. listopada) u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici (početak u 19 sati). Predstava je namijenjena učenicima viših razreda i odraslima. Ulaz je besplatan.

Okrugli stol Urbani Šokci 14

OSIJEK/VINKOVCI – Šokačka grana iz Osijeka i ove godine, 4. i 5. listopada, organizira manifestaciju *Urbani Šokci* u okviru koje se priređuje i okrugli stol s temama posvećenim šokačkim i bunjevačkim Hrvatima iz triju susjednih zemalja. Ovogodišnja tema je »Pučka pobožnost Šokaca i Bunjevaca – jučer, danas, sutra«. Nastavljajući dugogodišnju suradnju sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj te ove godine posebno s *Vinkovačkim šokačkim rodovima*, prvi dan okruglog stola bit će održan u Osijeku danas (petak, 4. listopada), s početkom u 17 sati, a drugi sutra (subota, 5. listopada) u Vinkovcima (Lovački dom Stari Kunjevci), s početkom u 10 sati.

Zwizde u Novom Sadu

NOVI SAD – Večeras (petak, 4. listopada) u Kulturnoj postaji *Egység* u Novom Sadu (Antona Čehova br. 4) ženska vokalna skupina *Zwizde* iz Zagreba upriličit će koncert *Živijo, živijo koji ima dragu*. Koncert se održava u okviru Festivala narodnih nošnji, oglašnja i nakita *Biserna grana* i obuhvaća tradicijske šokačke napjeve s obje obale Dunava. Gosti *Zwizda* su članovi muške vokalne skupine KUD-a *Đoka Pavlović* iz Beograda. Početak je u 20 sati, a ulaz je besplatan.

M. T.

Koncert u čast Dana neovisnosti RH

BEOGRAD – Koncert klavirskog tria *Dubrovnik*, u čast Dana neovisnosti Republike Hrvatske bit će održan u subotu, 7. listopada, u crkvi Svetog Ante Padovanskog u Beogradu, s početkom u 18.30 sati. Prije koncerta, u 18 sati, bit će služena sveta misa.

Pokrovitelji su Veleposlanstvo Hrvatske u Srbiji, Franjevački samostan i Župa i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH.

Svečani koncert Vidakoviću u čast

SUBOTICA – Katoličko društvo *Ivan Antunović* organizira svečani koncert »Vidakoviću u čast« o 105. rođendanu **Albe Vidakovića** i 25. obljetnici djelovanja ansambla *Collegium Musicum*

Catholicum. Koncert će biti održan u ponedjeljak, 7. listopada, u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u 19 sati.

Sudjeluju: komorni ansambl *Collegium Musicum Catholicum* i **Kornelije Vizin** (orgulje). Dirigent je **Miroslav Stantić**. Ulaz je besplatan.

Predstavljanje XIV. sveska Leksikona

SUBOTICA – Hrvatsko akademsko društvo organizira predstavljanje XIV. sveska *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* koje će biti održano u četvrtak, 10. listopada, u 19 sati, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici.

Svezak će predstaviti: prof. dr. sc. **Josip Vrbošić**, redoviti profesor Pravnog fakulteta u Osijeku u mirovini, **Dražen Skenderović**, župni vikar Župe sv. Roka u Subotici i dr. sc. **Slaven Bačić**, glavni urednik *Leksikona*.

Završen Međunarodni festival kazališta za djecu u Subotici

Grand prix za predstavu 24 bake

Međunarodni festival kazališta za djecu održan je od 22. do 27. rujna u Subotici. *Grand prix* za najbolju predstavu dodijeljen je Šijanskom umjetničkom kazalištu za djecu iz Kine, za ostvarenje *24 bake*. U obrazloženju nagrade žiri, koji su činili predsjednik **Ranko Risojević**, i članovi **Olga Zaets** i **Senka Petrović**, ocijenio je da »predstava ima kvalitetu svakog segmenta i profesionalnu čistotu, odličnu estetiku i visok emotivni nivo, čime zadovoljava publiku gotovo svih generacija«.

Nagradu za najbolju režiju dobio je **Jakub Maksimov** za predstavu *Na vukovom tragu* u izvođenju Pozorišta mladih iz Novog Sada, uz konstataciju žirija da je redatelj »uspio veoma složeno i razučeno pripovijedanje koncentrirati u jednu homogenu kazališnu cjelinu«. **Nataliji Toporovoj** je dodijeljena nagrada za najbolju scenografiju, u predstavi *Bajka o ribaru i ribici* Lutkarskog kazališta *Petruška* iz Rusije. Žiri je ocijenio da su se »estetika i funkcionalnost scenografije Natalije Toporove izdvojili kao posebna kvaliteta ove predstave«.

Najbolja glazba i animatori

Dobitnik nagrade za najbolju originalnu glazbu je **Grzegorz Turnau**, za predstavu *Divna zelena ptica* u izvođenju Teatra *Lalka* iz Poljske, uz obrazloženje da »muzika ne samo da prati radnju, nego je i sama dio te iste radnje«. Za najbolje estetsko i tehnološko rješenje lutaka nagrađen je **Boriš Čakširan**, za kreaciju u predstavi *Čudotvorno kresivo* u izvođenju Malog pozorišta *Duško Radović* iz Beograda. *Lutke* Borisa Čakširana se »dominatno ističu svojom kvalitetom u estetskom i tehnološkom smislu«, zaključio je žiri.

Pet ravnopravnih nagrada za glumačko/animationsko majstorstvo dodijeljeno je: **Saši Latinoviću** za ulogu Baka u predstavi

Na vukovom tragu; **Du Fang** za ulogu bake, te **Ou Jang Hong Juan** za ulogu unuka u predstavi *24 bake*; **Đurđi Vukašinović Babić** za ulogu Ježurka u predstavi *Ježeva kućica* u izvođenju Dječjeg pozorišta Republike Srpske iz Banja Luke; ansamblu predstave *Divna zelena ptica* za kolektivnu igru, čiji su članovi po ocjeni žirija »unisono u svim žanrovima igrali kao jedna duša i jedno tijelo«.

Specijalna nagrada

Specijalna nagrada za originalnost i fantaziju dodijeljena je predstavi *Cipele* u izvođenju pozorišta *La tete a l'avers* iz Belgije. Ova predstava je ocijenjena kao »originalna i duhovita« i »primjerena za sve uzraste«.

Žiri, koji je pogledao 14 predstava u službenoj konkurenciji, u izvođenju 14 teataru iz 12 zemalja, ocijenio je ovogodišnju selekciju festivala kao »raznovrsnu u bogatstvu različitih kazališnih estetika, kao i u trudu kreatora da se klasične priče ispričaju na nov način«.

»Klasične bajke i priče i dalje dominiraju na scenama kazališta za djecu širom svijeta. Ipak kvantitetu raznovrsnosti ne prati uvijek i kvaliteta ostvarenog. Pozdravljamo stalne napore kazališta za djecu da vrijedno idu u korak sa suvremenim trenutkom u kome stvaraju, trudeći se da iskoriste nove tehnike i tehnologije, a pri tome da svojim pristupom i dalje ostanu vjerni djeci kao njihov temeljni kulturni stub«, navodi se u priopćenju žirija.

Međunarodni festival kazališta za djecu više od 25 godina okuplja stvaraoce koji su svoj rad posvetili najmlađima, a s fokusom na lutkarstvu ali i s prostorom za druge umjetničke forme.

H. R.

XIX. Festival bunjevački pisama

Pjesma kao spomenik ljubavi i vjeri

Ansambl Ravnica

Hrvatska glazbena udruga organizirala je XIX. po redu *Festival bunjevački pisama*. Festival je održan u nedjelju, 29. rujna, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, a brojna publika imala je priliku čuti 15 novih pjesama.

Nebo i ti

Pjesma koja je odnijela najviše nagrada je *Nebo i ti*, a izveo ju je i aranžman uradio, ansambl *Ravnica*. Tekst i glazbu za pjesmu napisao je **Nikola Jaramazović** koji je za ovo djelo dobio prvu nagradu stručnog žirija, a s ansamblom i nagradu publike.

Nebo i ti je pjesma posvećena djevojčici iz Subotice koja je prije nekoliko mjeseci iznenada preminula, te je izazvala vrlo jake

emocije kod publike, ali i kod samih izvođača.

Autor Jaramazović kaže da je pjesmu napisao tako da bude spomenik ljubavi i vjeri u život vječni te da se ova nagrada i nastup ne mogu mjeriti ni s jednim drugim.

»Na Festivalu smo prisutni od samog početka. Dobivali smo mnoge nagrade – bili smo nagrađivani i od publike i od stručnog žirija. No, nakon ovakve pjesme koja splotom okolnosti nije nastala slučajno, sabrati dojmove... Zahvaljujem se dragom Bogu što smo je dva puta mogli izvesti, prvi puta nije bilo lako, ali sad na kraju... Pjesma je spomenik ljubavi i vjeri«, rekao je vidno potresen Jaramazović.

Druga nagrada stručnog žirija pripala je **Stjepanu Ćipriću** koji je napisao tekst i glazbu za pjesmu *Ne mari Dunav*, a izveo ju

Nebo i ti je pjesma posvećena djevojčici iz Subotice koja je prije nekoliko mjeseci iznenada preminula, te je izazvala vrlo jake emocije kod publike, ali i samih izvođača * Pokrovitelj Festivala od 2015. godine je i Primorsko-goranska županija, a ove godine je prvi puta nazočio i njezin predstavnik, zamjenik župana Petar Mamula

Nagrađeni

je Tamburaški sastav *Lengeri* iz Davora (Hrvatska). Prema odluci žirija treće mjesto zauzeo je **Radoslav Kolarov** za tekst i glazbu pjesme *Na Dunavu mi suza osta*.

Nagrada za najbolji aranžman pripala je ansamblu *San* za pjesmu *Slatka mala*, za najboljeg debitanta stručni žiri je nagradu dodijelio **Katarini Vojnić Purčar** koja je otpjevala pjesmu *Divojka je ružu brala*. Nagradu za najbolju interpretaciju ponio je **Martin Vojnić Mijatov** koji je s ansamblom *Ruže* izveo pjesmu *Živim život* za koju je uradio i glazbu, a **Boro Karadža** nagrađen je za najbolji tekst – *Volio bi' dugo da potraju*.

Na *Festivalu bunjevački pisama* sudjelovali su glazbenici iz Subotice i okolice (Đurđin i Tavankut), Sombora, te iz Hrvatske (Davor). Osim navedenih nagrađenih sudionika, nastupali su još i **Mirjana Milodanović** (*Prelo na salašu*), **David Antunić** (*Kupiču ti crnu 'aljinu*), **Anamarija Kuntić** (*Srce*), **Marko Križanović** (*Zaljubljen do vijeka*), **Lidija Ivković** (*Uspavanka za Suboticu*), **Antun Letić Nune** i ansambl *Tajna* (*Volio bi' dugo da potraju*), **Magda-**

Iena Temunović (*Na Dunavu mi suza osta*), ansambl *Biseri* (*Ostali su sni*), ansambl *Hajo* (*Vrime piše priče*) i ansambl *Ruže* (*Ne dolazi zoro plava*).

Potpora se nastavlja

Pokrovitelj *Festivala* od 2015. godine je i Primorsko-goranska županija, a ove godine je prvi puta nazočio i njezin predstavnik, zamjenik župana **Petar Mamula**.

»Očuvanje tradicije i kulture jednog naroda nije laka zadaća, to znaju svi oni koji se time bave i vjerujem da ćete u tome uspjeti. Primorsko-goranska županija će i dalje podržavati ovaj *Festival*, a vjerujem da će se otvoriti i neki drugi vidovi suradnje«, rekao je Mamula koji je boravio u Subotici cijeli vikend u sklopu službenog posjeta predstavnika hrvatskih županija Hrvatima u Srbiji. S tim u vezi naveo je kako su mu dojmovi »i više nego zadovoljavajući«, a ono što je izdvojio je slatkoća tavankutskih jabuka i gostoprimstvo domaćina.

Predsjednik Upravnog odbora HGU-a *Festival bunjevački pisama* prim. dr. **Marko Sente** izrazio je zadovoljstvo i zahvalu svima koji su pridonijeli da se *Festival* kontinuirano održava već 19 godina.

Festivalskim tamburaškim orkestrom ravnala je 13. godinu zaredom **Mira Temunović**. Ona kaže kako je zadovoljna kvalitetom izvedenih pjesama te da već počinju pripreme za sljedeći, XX. *Festival*. Što se tiče orkestra, Temunović tvrdi da on, kao i sam *Festival*, ima svijetlu budućnost jer svake godine ima pomlatka, ove godine čak pet novih članova, a sljedeće, kaže, bit će još više.

Kompakt disk sa svim izvedenim pjesmama ovogodišnjeg *Festivala* bit će dostupan početkom prosinca.

J. D. B.

Petar Mamula i Marko Sente

Mala zajednica pod prijetnjom asimilacije

Hrvata danas ima oko tisuću i žive u četiri naselja (sela) oko Bratislave. Skoro su potpuno asimilirani u većinski narod, te tako mlađi naraštaji ne znaju uopće svoj materinski jezik

Hrvatske manjine žive diljem prostora Srednje Europe, a jedna od njih je i zajednica u Slovačkoj. Nedavno smo posjetili Devínsko Novo Selo (Devínska Nová Ves) u toj državi, koje se u jednom razdoblju zvalo i Hrvatsko Novo Selo, a koje je danas prigradska četvrt glavnoga grada Bratislave. Kiša koja je autoricu ovog teksta ispratila iz Bratislave nije pokvarila radost druženja kada je stigla do svojeg domaćina, do gospodina **Andreja Solára**. Kombinacija njegovog hrvatskog i njezinog slovačkog jezika je pomogla da se nekako ispričaju i saznaju jedni o drugima.

U Devinskom Novom Selu postoji Muzej Hrvata u Slovačkoj koji je ujedno i središte Hrvatskog kulturnog saveza u Slovačkoj. Muzej je otvoren 2005. godine, ali zapravo postoji od 1996. u sklopu Nacionalnog povijesnog muzeja Slovačke, da bi deset godina kasnije bio pretvoren u samostalnu jedinicu.

Povijest i kultura

Muzejski postav predstavlja Hrvate u Slovačkoj, njihovu povijest i kulturu. Hrvati su na prostor današnje Slovačke stigli u tri vala tijekom 16. i 17. stoljeća, mahom bježeći pred Turcima. Na

području oko Bratislave tada je živjelo preko 70 tisuća ljudi koji su bili Hrvati. Danas u Slovačkoj Hrvata ima jako malo, oko tisuću, i to u četiri sela oko Bratislave: Devínsko Novo Selo, Hrvatski Jandrof, Čuňovo i Hrvatski Grob.

Muzej u svojem fundusu ima grbove hrvatskih plemićkih obitelji. Među najpoznatijima su obitelji **Blažević**, **Kovačić**, **Kolinković**. Poznati Hrvat u Slovačkoj je **Anton I. Grašalković** koji je bio kancelar u Austro-Ugarskoj i koji je postavio u Bratislavi temelje za palaču koja je danas sjedište slovačkog predsjedništva. Osim grbova, imaju dosta crkvenih knjiga napisanih na hrvatskom. Tu su i odjeća i predmeti za svečanosti, posebno muška odjeća i ženska odora *špencil*.

Pripremao se tih dana novi postav u Muzeju Hrvata pod nazivom *Znameniti Hrvati u Slovačkoj* kojim će biti predstavljene osobe zaslužne za razvoj hrvatske kulture u Slovačkoj. Među njima je i naš Vojvođanin, dr. **Josip Andrić**, rođen u Plavni.

Hrvatska knjižnica

U jednom dijelu Muzeja nalazi se Hrvatska knjižnica, koja je otvorena 2014. i koja u svom fundusu ima preko 2.000 naslova na hrvatskom jeziku, uglavnom djela hrvatskih pisaca, mnogo monografija gradova Hrvatske. Korisnici knjižnice su uglavnom studenti. Knjige im dolaze iz Varaždina, Zagreba i mnogih drugih gradova kao poklon od Hrvata iz Hrvatske. Skromni poklon potpisnice ovoga teksta bio je nekoliko njezinih književnih djela koja su sa zahvalnošću prihvaćena. Inače, Hrvati u Slovačkoj imaju časopis na hrvatskom jeziku koji izlazi četiri puta godišnje a zove se *Hrvatska Rosa*.

Posebnu pažnju privlači djelo češkog etnografa **Antonina Václavíka** koji je napisao monografiju o Hrvatskom Grobu i De-

Devinsko Novo Selo

Kada je u pitanju obrazovanje, ono na hrvatskom jeziku postoji u Privatnoj slavenskoj gimnaziji u Bratislavi koja je sastavni dio redovnog školskog sustava Slovačke. U Hrvatskom Jandrofu, Čuňovu i Devinskom Novom Selu postoji nastava na hrvatskom jeziku za pripadnike hrvatske nacionalne manjine koja se izvodi u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske. Hrvati su se većinom iz Devínsku Novu Ves preselili u Bratislavu, te ih u selu sada ima svega 10 posto. Zanimljivo je i da je aktualni prvi čovjek Vesi upravo Hrvat – **Dárius Krajčír**.

Na valovima Radija Patrije u Bratislavi imaju i svoju informativno-kulturnu emisiju pod nazivom *Hrvatski magazin*. Nekada su se Hrvati u okolici Bratislave bavili vinogradarstvom, ribarstvom, radili u ciglani...

Danas se sastaju da proslavljaju značajne obljetnice, održavaju poneke manifestacije. Najveća je Festival hrvatske kulture u Slovačkoj.

Potpora država

Hrvati su, po riječima domaćina, skoro potpuno asimilirani u Sloake. Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj dobiva donacije od slovačkog Ministarstva za kulturu nacionalnih manjina.

Imaju potporu i iz matice. Hrvatski kulturni centar je posjetilo troje hrvatskih predsjednika. Posljednja je bila aktualna predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** i to im je, kako kaže, puno značilo. Na kraju smo našega domaćina Andreja Solára pitali što bi poručio Hrvatima u Srbiji:

»Prvo, pozdravio bih sve naše sunarodnjake Hrvate u Vojvodini, Beogradu i Srbiji. Želio bih suradnju sa svima, kao što smo imali suradnju s hrvatskom udrugom iz Tavankuta, a željeli bismo u Srbiji prezentirati naše izložbe, zborove i folklor.«

Ljiljana Crnić

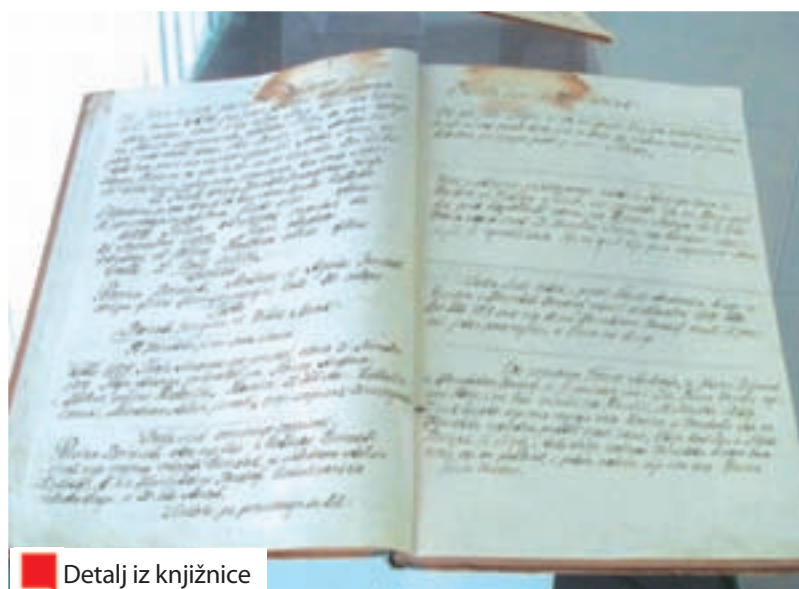

Muzej Hrvata u Slovačkoj

Devinskom Novom Selu. To je prva monografija pisana o Hrvatima, koja je 1929. ocijenjena »zlatnom pohvalom« za pisanje.

Kako žive danas?

Hrvati u Slovačkoj su svoj jezik i običaje samo donekle zadržali u spomenuta četiri sela. Starija generacija još poznaje hrvatski jezik, dok omladina gotovo da ne zna nijednu jedinu riječ. Asimilacija je učinila svoje. Ipak, okupljaju se i trude sačuvati običaje, tradiciju i jezik družeći se u svojih desetak udruga u kojima se bave glazbom i folklorom, a imaju i jednu amatersku kazališnu skupinu. Hrvatski jezik najviše znaju u Hrvatskom Jandrofu i Čuňovu a najmanje u Hrvatskom Grobu. Kako slovačkih Hrvata danas ima svega oko tisuću, a od toga je preko 60 posto stare populacije, njihov materinski jezik laganom umire.

Detalj iz knjižnice

U Srijemskoj Mitrovici održan Susret mladih svih biskupija Srbije

Postanimo bliži jedni drugima

Nekoliko stotina mladih iz pet biskupija Srbije sastali su se u subotu, 28. rujna, u župi svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici na redovitom Susretu mladih svih biskupija Srbije. Susret mladih održava se svake druge godine u drugoj biskupiji ili nadbiskupiji. Osnovni cilj održavanja susreta je potaknuti mlade da žive u zajedništvu, da se međusobno upoznaju, te da kroz susrete s drugim mladima osjete da nisu sami na svome kršćanskom putu.

Okreni se prema meni

Susret je započeo u ranim prijepodnevnim satima okupljanjem mladih u župnom dvorištu, a zatim nastavljen euharistijskim slavljem u katedrali svetog Dimitrija u kojem su sudjelovali nadbiskupi, biskupi i svećenici Beogradske, Subotičke, Zrenjaninske i Srijemske biskupije, te nuncijature u Beogradu.

»Imali smo želju da naši mladi upoznaju centar naše biskupije i sveto tlo, za koje kažu da je potopljeno krvlju naših mučenika od prvih kršćanskih vremena do danas. Drago mi je što su se mladi odazvali u velikom broju i što su pokazali volju da upoznaju naš Srijem i Srijemsku biskupiju. Vidim da su doživjeli zajedništvo i da su osjetili da trebaju biti bliži jedni drugima. Na sve to potaknuli smo ih geslom ovogodišnjeg susreta: 'Okrećem se prema tebi', kojim smo im poručili da se bez Isusa Krista ne može opstati i živjeti«, istaknuo je srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**.

Suncokret kao simbol

Susret mladih je ujedno bio priprema za Međunarodni euharistijski kongres koji će biti održan iduće godine u Mađarskoj.

»Sa simbolom suncokreta pokazali smo kako se trebamo stalno okretati ka Suncu, jer je Sunce euharistija našega života. Bez prijateljstva nitko od mladih ne može napredovati. Kod nas u Srbiji je to utoliko važnije, jer pripadamo različitim nacionalnim pa i ritualnim manjinama. Zato je nužno da se povezujemo i da se upoznajemo. Na taj način Crkva dobija unutarnju snagu, a mladi bolje upoznaju stvarnost Katoličke Crkve u Srbiji. Važno je da mladi upoznaju i našu povijest. Jer bez poznavanja prošlosti oni ne mogu naći svoje mjesto u današnjici«, istaknuo je beogradski nadbiskup mons. **Stanislaw Hocevar**.

Veliki broj mladih došao je iz Beogradske nadbiskupije. Neki od njih su prvi puta boravili u Srijemu i drevnom Sirmiju.

»Mladi iz Srbije nemaju prilike susresti se svaki dan jedni s drugima. Ovaj susret mladih je važan zato što je to dan mladih, dan naše budućnosti, ali i dan kako bi i mi svećenici i svi koji rade u pastoralu mogli vidjeti našu budućnost, kako bi čuli mlade i približili im se. Želio bih da mladi s ovog susreta odu u svoje zajednice radosni i da oni sami kažu gdje bi voljeli imati idući susret«, kaže župnik u Novom Beogradu **Ivica Damjanović**.

Pozitivni dojmovi

Mladi su zajedno sa svojim svećenicima ponijeli lijepe dojmove sa susreta u Srijemskoj Mitrovici.

»Drago mi je da se ovakvi susreti organiziraju zato što mladi imaju priliku vidjeti da ima još nekoga tko na njihovom jeziku prakticira vjeru. To im je poticaj da još više rade na očuvanju svoje vjere«, ističe grkokatolički paroh u Berkasovu i Bikić Dolu **Vladimir Edelinski Mikolka**.

Pozitivne dojmove o ovakvoj vrsti susreta iznio je **Gavrilo Grban** iz Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama.

»Danas u suvremenom dobu elektroničkih komunikacija i tehnologija, kada su mladi izloženi utjecajima koji nisu uvijek korisni i dobronamjerni, ovakvi susreti imaju posebnu snagu i težinu. Mladi imaju priliku da se upoznaju sa svojom vjerom kako bi mogli zasnovati život na zdravim osnovama«, kazao je Grban.

Redovni sudionici Susreta mladih su mladi iz Subotičke biskupije, najbrojnije biskupije u Srbiji.

»Drago mi je što se prakticira održavanje susreta mladih iz svih biskupija Srbije. Kada dolazimo na ovakve susrete, vidimo da ima više mladih nego što smo mislili, s kojima smo na istom putu i radujemo se tome«, navodi referent za mlade Subotičke biskupije **Árpád Verebélyi**.

»Mislim da je ovaj susret mladih veoma važan zato što nas katolika nema puno na ovim prostorima«, kaže za naš tjednik **Matija Šeremet** iz Šida, dodajući da bi bilo dobro da se mladi i češće okupljaju i druže na većoj razini, kao što je bilo u Srijemskoj Mitrovici.

Mladi iz cijele Srbije imali su priliku posjetiti i arheološki lokalitet Carsku palaču Sirmija i upoznati se s bogatom poviješću toga grada. U poslijepodnevnim satima susreli su se sa srijemskim biskupom i posvjedočili o dobrim primjerima iz svog života. Susret su organizirali Ured za mlade Biskupske konferencije i kao partner Caritas Srbije.

S. D.

Osmi Ekumenski susret zborova crkvenog pjevanja bit će održan u nedjelju, 13. listopada, u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, s početkom u 18 sati. Na susretu će se čuti duhovne autohtone izvedbe bizantskog, slovačko-evanđeličkog, gospel pravoslavnog i rimokatoličkog zbora, na srpskom, starogrčkom, staroslavenskom, slovenskom, hrvatskom, slovačkom, latinskom i engleskom jeziku. Sudionici susreta su: mješoviti župni zbor *Sveta Cecilija* rimokatoličke crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Zemuna (domaćin susreta), gradski zbor *Beograd* iz Beograda, mješoviti zbor *Tilia* koji djeluje pri slovačko-evanđeličkoj crkvi iz Stare Pazove, sprski bizantski zbor *Mojsije Petrović* iz Beograda, slovenski ženski zbor *Pojča družba* i *Meryy Gospel* zbor iz Beograda kao prvi srpski gospel zbor. Susreti se održavaju pod pokroviteljstvom Ministarstva pravde, Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama i Opće bolnice *Bel Medic* – fondacija Ana Knežević.

S. D.

Završetak hodočašća na Bunariću

Na blagdan Kraljice svete Kru-nice, 7. listopada, sveta misa na Marijanskom svetištu na Bunariću bit će slavljen u 16 sati, a tim slavljem se ujedno i završava hodočasnička godina.

Zlatna harfa 2019. u Bregu

Ovogodišnja *Zlatna harfa*, 33. smotra hrvatskih i slovačkih dječjih župnih zborova Subotičke biskupije, bit će održana u Bregu, u župnoj crkvi sv. Mihovila Arkandela, 12. listopada. Program *Zlatne harfe* počinje u 10.30 sati dolaskom sudionika, a sveta misa u 11 sati. U 12 sati počinje smotra zborova, a svaki će zbor otpjevati jednu skladbu koja tematski pokriva zaštitnika župe iz koje zbor dolazi. Nakon smotre zborova svi-ma će biti podijeljene zahvalnice, te će uslijediti zajednički objed.

M. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Tko ima vjere?

Svaki se vjernik makar nekad zapita kakva je njegova vjera, je li dovoljno snažna, može li je nekako osnažiti i povećati. Takva pitanja oduvijek su se javljala među vjernicima svih vremena, a pronalazimo i molitve svetaca u kojima oni mole Boga za vjeru. I kao da što čovjek više vjeruje to sve više svoju vjeru preispituje. A tako je bilo i među Isusovim učenicima, dok je on još uvijek bio s njima, o čemu nam svjedoči Lukino evanđelje (usp. Lk 17, 5-10).

»Umnoži nam vjeru«

Ovaj kratki odlomak iz Lukinog evanđelja jako puno otkriva o pitanju vjere, ali nam pokazuje da se, kao i u mnoštvu drugih stvari, ljudski i Božji pogled na vjeru u mnogome razlikuju. Učenici dolaze pred Isusa s molbom: »Umnoži nam vjeru!« (Lk 17,5). Zar oni koji su toliko vremena provodili s Isusom, koji su toliko toga čuli i toliko čuda vidjeli moraju moliti za vjeru? Zar ništa od toga što su s njim proživjeli nije bilo dovoljno da povjeruju? Naprotiv, oni misle da vjeruju, ali naslućuju da je vjera mnogo više od posjedovanja znanja i poučenosti, shvaćaju da je unatoč svemu ipak nemaju dovoljno pa ga zato mole da im je umnoži.

Međutim, njegov odgovor iznenađuje. Svi smatramo da ako je itko vjerovao, to su onda bili učenici koji su s njim provodili vrijeme. I oni su sami za sebe tako mislili, ali iz Isusovog odgovora ispada sasvim suprotno: »Da imate vjere koliko je zrno gorušičino, rekli biste ovom dudu: 'Iščupaj se s korijenom i presadi se u more!' I on bi vas poslušao.« (Lk 17,6). Ovakav Isusov odgovor otkriva nam upravo to da vjera za njega nije isto što i za većinu ljudi. Sigurnost njegovih učenika da imaju vjere odjednom postaje razotkrivena kao zabluda, pa se sada pitamo: »A tko to ima vjere?« Odgovor na ovo pitanje krije se u životnom zaokretu i promjeni pogleda na vjeru.

Što su točno osjećali i mislili njegovi učenici ne znamo, ali zato znamo kakav je stav prosječnog vjernika. I danas bi neki molili »Umnoži nam vjeru«, pod pretpostavkom da vjeruju, a to zapravo nije tako. Vjeru doživljavamo suviše prizemno i banalno, smatramo se pravim vjernicima na temelju tek nekih formalnih vjerskih praksi. Međutim, to nije vjera. Ona posebno nije neki dodatak životu bez kojeg se može, ali

dobro dođe, jer ako vjerujemo Bog će nam pomoći kad naiđemo na neke nevolje i prepreke. Pa onda na vjeru gledamo kao na neku »magičnu moć« za rješavanje životnih problema. Ali ne, vjera nije to. Ona je životni stav, način života i potpuno predanje Bogu onoga koji vjeruje. Ona ne ovisi o životnim teškoćama i količini uslišanosti molitava, jer ona daleko nadilazi čovjekove ovozemaljske želje i potrebe.

Nezasluženi dar

Tko može posjedovati vjeru o kakvoj Isus priča? Svatko, ali, naravno, potrebno je uložiti velike napore, a to nekada znači promijeniti život iz korijena. Vjera je nezasluženi dar koji Bog, poput sjemena, stavlja u ljudsko srce. I kao što, koliko se čovjek s brigom odnosi prema sjemenu takvu biljku uzgoji, isto je i s vjerom.

Sjeme vjere posijano u našem srcu treba čuvati i dopustiti mu da se razvija kako bi urodilo vjerom o kakvoj Isus priča. Tko tako vjeruje, on živi za Boga i sve što na ovome svijetu radi i kroz što prolazi stavlja u Božje ruke, predaje mu sve s potpunim povjerenjem. On ne moli da bi mu Bog ispunio želje nego moli da Bog u svemu bude uz njega, pa čak i kada se stvari odvijaju daleko od onoga što bi želio, on vjeruje Bogu i prihvaća njegovu volju, vjeruje da će Bog to okrenuti na dobro, ako ne prije onda u vječnosti.

Ispunjavanje vjerskih formi iz običaja ili iz straha od Božje kazne nisu znak vjere. Vjernik ispunjava vjerske propise iz ljubavi prema Bogu. On ga se ne boji, nego mu vjeruje. Za njega zapovijedi i vjerski propisi nisu obveza, nego način života, jer je svjestan da mu je Bog iz ljubavi poklonio sve, pa i život, te mu čovjek živeći tako, uzvraća ljubav i pokazuje povjerenje. Stoga vjera nije nešto što ide uz ovaj život, što je korisno, ali bez čega se može. Ona je način života. Jedini način života s Bogom.

Da bi takvu vjeru čovjek posjedovao, on je mora hraniti svime onim što nas dovodi u neposrednu komunikaciju s njim. To su prije svega sakramenti, osobito euharistija, pa molitva, čitanje Božje riječi i razni oblici duhovnosti i pobožnosti koje promiču različiti redovi i zajednice. Kroz sve to Bog nam dolazi u susret i nudi hranu za rast vjere. Naše je da se otvorimo i ponuđeno prihvatimo, ali ne iz koristi ili straha nego iz ljubavi prema Svevišnjem.

Stare tajne moderne prehrane

do dvije čaše kvalitetnog vina za vrijeme obroka.

Na žalost, zdravstvene koristi od prehrane u mediteranskim selima često se gube u regijama modernih velikih gradova, kao što su Atena, Rim, Madrid, gdje su mnogi ljudi već odavno prihvatili zapadnjačke navike prehrane.

Žitarice

Ovdje se, razumljivo, misli na žitarice s cjelovitim zrnjem. Još od davnina u mnogim se mlinovima mediteranskih sela melje cjelovito zrnje žitarica.

Takvo je brašno zdravije od rafiniranog. Hrana od takvog brašna (kruh, tjestenina itd.) čini gotovo polovicu dnevnog unosa kalorija u organizam. Ta hrana je izvrstan i važan izvor kompleksnih ugljikohidrata, B-vitamina, željeza i vitalnih vlaknastih komponenta, koje mogu spriječiti pojavu raka debelog crijeva.

Maslinovo ulje

Razumna prehrana koju prakticiraju Mediteranci još od doba Homera pruža određenu zaštitu od raka i srčanih bolesti. Tajna zdrave prehrane je isto toliko stara kao i Biblija.

Najmanje trećina svih bolesti od raka mogla je biti izbjegnuta uz pomoć relativno jednostavnih promjena u prehrani.

Srčane bolesti i rak neki nazivaju i bolestima bogatstva i obilja zato jer su povezane s prehranom punom masnoća, punom kalorija, a s malo povrća i malo vlaknastih tvari. A to je upravo prehrana karakteristična za razvijene zemlje. Liječnici su našli iznenađujući dokaz da tradicionalna prehrana mediteranskih seljaka pomaže u zaštiti od srčanih bolesti i mnogih vrsta raka, čestih u zapadnom svijetu. Prehrana Grka, Talijana i drugih Mediteranaca obiluje žitaricama (s cjelovitim zrnjem), zelenim povrćem, maslinama, voćem (grožđe), graham, tjesteninom, lukom, češnjakom, ribom. U toj prehrani nema puno mlijeka, maslaca, mesa, rafiniranog brašna, šećera. Maslinovo ulje – a ne meso ili mliječni proizvodi – pruža većinu dnevnog unosa masti. Ribe često osiguravaju većinu životinjskih bjelanjčevina. Prosječan Mediteranac popije dnevno i jednu

Kroz više od 400 godina maslinovo ulje je pružalo mediteranskim seljacima znatan dio njihovih dnevnih potreba za osnovnim masnoćama. Slično drugim biljnim uljima, maslinovo ulje ne sadrži kolesterol, a bogato je s jednostruko nezasićenim mastima koje su od koristi za održavanje zdravlja srčanožilnog sustava. Jednostruke nezasićene masti, kao što je maslinovo ulje, smanjuju u krvi lipoproteine niske gustoće (»loš kolesterol«), dok ostavljaju nepromijenjene razine lipoproteina visoke gustoće (»dobar kolesterol«). Maslinovo ulje u mediteranskoj prehrani može u određenoj mjeri objasniti manju učestalost srčanožilnih bolesti u tom dijelu svijeta.

Grožđe i vino

Nedavno objavljeno izvješće u engleskom medicinskom časopisu *The Lancet* potvrđuje ono što je već više-manje poznato: u zemljama koje su najveći potrošači vina (Grčka, Italija,

Francuska, Španjolska, Portugal) istovremeno je nazočna najmanja učestalost srčanih bolesti. Znanstvenici tvrde da određeni kemijski spojevi u vinu (flavonoidi) pružaju zaštitni učinak. Također, druga ispitivanja ukazuju da umjereno pijenje vina za vrijeme jela smanjuje i dnevne stresove.

Ribe i morski plodovi

Tradicionalna prehrana ljudi na mediteranskim obalama sadrži vrlo mnogo ribe. Tuna, srdele, skuše i druge ribe bogate su nezasićenim masnoćama, kao što su omega-3 masne kiseline, koje smanjuju koncentracije kolesterola u krvi i sprječavaju stvaranje krvnih ugrušaka, glavnog uzroka srčanog infarkta.

Povrće i voće

Nedavno grčko ispitivanje je ponovno ukazalo na znanstvenu činjenicu koju je već potvrdilo nekoliko studija iz drugih dijelova svijeta: kupus, salata, špinat, cikla igraju značajnu ulogu u zaštiti od raka debelog crijeva. Istraživanja pokazuju da ljudi koji konzumiraju dovoljne količine povrća znatno rjeđe oboljevaju od raka želuca, dojke i prostate.

Istraživanja

Američki istraživači su utvrdili da voće i povrće koje je bogato prirodnim spojima betakarotena, izvorom vitamina A, može pružiti zaštitu od mnogih vrsta raka, čestih u zapadnom svijetu. Kajsije, krumpir, mrkva, špinat, kelj... bogati su tim važnim sastojkom. Kupus, cvjetača, prokulica, repa također su zauzeli visoko mjesto kod istraživača na području malignih tumora. Pektin u grožđu, smokvama, šljivama i drugom voću pomaže smanjenju razine kolesterola u krvi. Osim toga, vlaknaste komponente u voću i povrću pomažu u sprječavanju nastanka raka debelog crijeva. Čak i grah je izložen istraživanju. U vodi topive vlaknaste komponente nađene u grahu, kao i u grašku i leći, mogu također pomoći u snižavanju količine kolesterola u krvi. Osim toga, ove vlaknaste komponente, zajedno s drugim vlaknima u hrani, kao što je celuloza, prisutna u mediteranskoj prehrani cjelovitim zrnjem žitarica, mogu pomoći u zaštiti od raka crijeva.

Češnjak i luk

Seoska prehrana koja kombinira češnjak, luk i maslinovo ulje, u svrhu začina obroka od povrća, pruža hranjivu, ukusnu i lako probavljivu hranu, za razliku od jako zasoljenih, gustih sosova omiljenih na Zapadu. Znanstvenici su otkrili da je redovno uzimanje češnjaka i luka smanjilo razine kolesterola u tih osoba, a pomoglo je i u borbi protiv otvrdnuća arterija i hipertenzije.

Prema tome, sve izneseno ukazuje da u svojoj prehrani trebamo staviti naglasak na grah, žitarice, voće i povrće, kako bismo povećali unos kompleksnih ugljikohidrata i vlakana iz povrća. Odrasle osobe trebaju se prebaciti na mliječne proizvode s niskim sadržajem masti. Općenito, svatko valja nastojati smanjiti unos ukupnih masnoća. Valja izbjegavati masno meso, zasićene masnoće i alkohol (osim vina u umjerenim količinama).

Prehrana u mediteranskim ruralnim predjelima pruža nam izvrstan primjer razumne prehrane.

dr. Ivo BELAN

RECEPT NA TACNI

SERVIRANA PRIČA O KINOI

... a onda je u moj život ušla kinoa.

Stjecajem okolnosti, narušenim balansom i velikim odlukama, prehrana je morala pretrpjeti velike promjene. Uslijedila je gomila istraživanja, par dana gladovanja dok nisam doznala što smijem jesti, a što obavezno moram izbaciti i na kraju sve to primijenila. I ide mi fino, priznajem. Već desetak dana sam u procesu nejedenja ugljikohidrata, osobito bijelog brašna, šećera, većine mliječnih proizvoda i osjećam se na prvom mjestu zdravlje.

Ne znam kako mi često pođe za rukom prebaciti priču na sebe i kad nisam tema. Današnja tema je kinoa koju sam ponovno vratila u svoj život i to na velika vrata. Do sada je ona bila neki vid popratnog sastojka, a sada i glavno jelo. A zašto se ne mogu zaustaviti u hvaljenju kinoe pročitajte i sami:

1. Kinoa ima visok sadržaj flavonoida, uključujući kvercetin i kampferol. Oni djeluju protiv upala i virusnih infekcija, te ispoljavaju anti-kancerogena i anti-depresivna svojstva.

2. Kinoa poboljšava rad metabolizma, te tako smanjuje razinu glukoze, inzulina i triglicerida u krvi.

3. Sadrži veliku količinu antioksidansa. Osim toga, u njoj možete naći dosta željeza, koje je neophodno za očuvanje ljudskog sustava jer je osnovna komponenta hemoglobina.

4. Bogata je visokokvalitetnim proteinima i jedina sadrži svih devet esencijalnih aminokiselina koje su ključne za zdravlje.

5. Zbog izuzetno visoke hranjive vrijednosti ali i jednostavnog uzgoja i pripreme, znanstvenici NASA-e smatraju je pogodnom za uzgoj u kosmosu.

Meni je ovaj peti razlog dovoljan da se tu zaustavim i pustim vas da dalje sami istražujete. Kod mene je već položila s najvišom ocjenom.

Negdje sam skoro pročitala kako kinoa pripada istoj grupi biljaka gdje i špinat i blitva, ali i kako bih mogla imati krizu identiteta jer je mnogi smatraju žitaricom. I dok mi zamjenjujemo uloge, meni ne polazi za rukom zamijeniti kinou nekom drugom namirnicom i dok se to ne promijeni, pripremam vam za sljedeći broj par recepta s kinoom. Dobar tek što god da kuhate!

Dodatak: Kao što mnogi neće odoljeti upoznati kinou, tako ja ne mogu odoljeti i ne podijeliti način njene pripreme koji je vrlo jednostavan. U dvije šalice kipuće vode dodajte jednu šalicu kinoe i ostavite da ključa 15 minuta. Skuhanu kinou možete jesti samu, a možete joj dodati i razne sastojke. Ja često ubacim malo sjemenca lana, cimeta i domaći kefir. Ovdje vam samo mašta može biti granica.

Gorana Koporan

HKPD Jelačić iz Petrovaradina gostovao na Smotri zborova u Cerniku

Jačanje prijateljstva

Sva dosadašnja sudjelovanja mješovitog pjevačkog zbora HKPD-a Jelačić iz Petrovaradina na raznim pjevačkim smotrama ne mogu se usporediti s posljednjom, održanom u Cerniku pokraj Nove Gradiške u Hrvatskoj. Smotre su prilika za nadmetanje zborova, razmjenu iskustava, međusobno upoznavanje, sagledavanje i ocjenu rada drugih, ali i jačanje prijateljstva. Jedno takvo koje je bilo potaknuto druženjem na Smotri zborova u Županji koncem 2018. godine, utrlo je put Jelačića k Cerniku u kojem je gostovao protekloga vikenda.

Smotra zborova

No, to nije bilo obično gostovanje već čitavi dvodnevni program ispunjen prije svega glazbenim nastupima, ali i razgledima znamenitosti cerničkoga kraja, gurmanskim gošćenjima i druženjem. Središte događanja bila je cernička crkva Svetoga Petra apostola, gdje je mjesno Hrvatsko pjevačko društvo *Tomislav* bilo organizator i domaćin Smotre. Osim njihova zbora i velikog tamburaškog orkestra, nizali su se nastupi još pet zborova pjevačkih društava i KUD-ova iz Županje, Slavenskog Broda, Lipika, Nove Gradiške i Petrovaradina, klape *Allegre* iz Osijeka, te tamburaškog sastava *Banova tamburaška mornarica* HKPD-a Jelačić. Na repertoaru većine pobrojanih sudionika Smotre bila su uglavnom djela duhovne i klasične glazbe, a manje popularnog zabavnog i inozemnog glazbenog programa. Zbor Društva Jelačić predstavio se četveroglasnim

izvedbama skladbi *Ave Maria*, *Prva rukovjet narodnih popijevaka iz gornje Hrvatske*, te s dvije romantičarske skladbe petrovaradinskoga skladatelja **Franje Štefanovića**: *Imam pjesme* i *More mi je ljubav tvoja*. Na istom tragu prezentiranja zavičaja bili su i Jelačićevi tamburaši koji su odsvirali i otpjevali pjesme *Moj Srijem* i *Osam tamburaša s Petrovaradina*. Posljednju, dalmatinsku skladbu *Ružo crvena* interpretirali su skupa s klapom Jelačić.

Obostrano oduševljenje

Članovi zbora Jelačić su sutradan ujutro, u nedjelju, pjevali i svečanu svetu misu u crkvi Svetoga Petra, predstavivši i široki repertoar crkvenih i liturgijskih popijevaka koje njeguju u Petrovaradinu, te ostavili dojam zbora čiji je rad posvećen njegovanju ne samo hrvatskoga, nego i katoličkoga glazbenoga naslijeđa.

Oduševljenje zbližavanjem članova petrovaradinskoga i cerničkoga Društva bilo je obostrano. Povrh svega, Petrovardinci su imali čast biti posebno uvaženi od strane gradonačelnika **Vitomira Zakića** i gvardijana franjevačkoga samostana fra **Vjenceslava Janjića**. Bio im je organiziran posjet već spomenutoj drevnoj crkvi, samostanu s glasovitim i jedinstvenim muzejom biblija i arheološkim muzejom, kapeli svetog Leonarda i drugim znamenitostima. Suradnja i prijateljstvo ove dvije udruge nastavit će se iduće godine uzvratnim posjetom HPD-a *Tomislav*.

M. Kralj

Glazbenik za sva vremena

Najpoznatiji bereški glazbenik bio je **Mika Ivošev**, ili **Mika iz Berega**, opjevan u pjesmi **Zvonka Bogdana** *Ne mogu se tačno setit leta*. Berešci su i danas ponosni na svojega Miku, a u znak sjećanja na velikog pučkog umjetnika HKPD **Silvije Strahimir Kranjčević** utemeljilo je i manifestaciju *Mikini dani*. »Ovo je jedna od fotografija iz bogate prošlosti Berega. Datira iz 1936. godine, a na njoj su uvijekovječeni članovi novoosnovanog, točnije rečeno preimenovanog Mikinog šokačkog tamburaškog društva: **Mika i Matija Ivošev, Fila Radičev, Marin Kovačev, te Pera i Đuka Ilić**. Danas se čuva u bogatoj foto zbirci naše udruge. Imamo i dosta zapisa, pa tako u jednom od njih neimenovani Berežac kaže da, kad bi Mika zasvirao, svi bi u glas pjevali, plakali, proklinjali... Mika bi proniknuo u svačiju dušu. Pronašao bi mu odmah žicu, zasvirao baš njegovu pjesmu, koja bi odzvanjala u ušima poput poja slavu. Godine 1998. naše selo i tadašnje KPD **Silvije Strahimir Kranjčević** organizirali su prvu tamburašku smotru *Mikini dani*. Manifestacija je zaživjela i postala tradicionalna. Glavni gost prve manifestacije bio je Zvonko Bogdan. Te godine, u središtu sela je postavljena i statua Mike Ivoševa, rad kipara **Borisa Staparca**. Samo dvije godine kasnije statua je vandalski uništena, pa je Bereg ostao bez znamenja svojeg najslavnijeg žitelja«, kaže predsjednik *Kranjčevića* **Milorad Stojnić**. Mika Ivošev, s obiteljskim nadimkom **Kuzmin**, rođen je 30. svibnja 1901. godine u Beregu od oca **Matije** i majke, Monoštorke **Tereze**, rođene **Mandić**. Kako su mu roditelji bili sirotinja, radili su kao biroši na salašima bogatijih njemačkih gazda u kolutskom ataru. Mika je završio pet razreda osnovne škole u Beregu, a tijekom Prvog svjetskog rata od jednog ruskog zarobljenika je naučio svirati violinu. Naučio je i ruski jezik, u školi je uz materinji hrvatski (šokački), naučio mađarski, a radeći s roditeljima, kasnije i samostalno, na salašima, njemački. Kao samouki violinist priključio se bereškom tamburaškom orkestru **Mate Balatinca**. S njima je svirao već tijekom Velikog rata i neposredno nakon njegovog svršetka. Istodobno je privatno učio i teoriju kod jednog glazbeno obrazovanog bereškog Nijemca. Svoj prvi tamburaški orkestar

Mika je osnovao 1921. godine, a od 1936. njegova tamburaška banda službeno je nosila naziv *Mikino šokačko tamburaško društvo*. Tamburaški orkestar Mike Ivoševa bio je vrlo poznat u vremenu između dva svjetska rata. Svirali su daleko izvan Berega. Godine 1936. nastupali su čak i za tek pokrenuti Radio Zagreb, u ljeto 1939. svirali su u Makarskoj, tijekom 1940. g. na Paliću, a pred početak Drugog svjetskog rata u restoranu *Veliki Mostar* u Beogradu. Tijekom okupacije od 1941. do 1944. Mikini tamburaši su pokušavali svirati po šokačkim i bunjevačkim mjestima u Bačkoj i Mađarskoj, no tadašnje vlasti nisu na te pokušaje blagonaklono gledale. Mika Ivošev je 1944. godine nasilno odveden u mađarske munaše, a odande su ga Nijemci odveli na prinudni rad u Njemačku. U rodni Bereg vratio se godinu dana kasnije, nakon oslobođenja. Godine, ratna zbivanja i mnoge probdjevne noći u zadimljenim kavanama učinile su svoje. Karijera virtuoznog Berešca više nije bila u zamahu iz vremena između dva svjetska rata. Svirao je u *Vatrogasnoj kavani* u Beregu i u *Marinkovoj čardi* kraj Bajskog kanala, a po pozivu i u svadbama, igrankama, na brojnim proslavama, priredbama i kazališnim predstavama. S folklorcima iz Berega nastupio je 1947. godine na Smotri hrvatske seljačke kulture (od 1966. godine Međunarodna smotra folklor) u Zagrebu, izvedeći vlastitu skladbu *Mikino kolo*. Kako se od glazbe više nije moglo pristojno živjeti, Mika Ivošev je tijekom zime radio u monoštorskim šumama, a nakon napornog rada, u večernjim satima, često i do duboko u noć, za sitne novce je svirao u monoštorskoj krčmi **Stipana Kusturina**. Njegov posljednji javni nastup zabilježen je na proslavi Velike Gospe u Monoštoru 15. kolovoza 1958. godine. Tijekom svirke mu je pozlilo, pa je prevezen u somborsku bolnicu. Godinu dana kasnije, po vlastitoj želji, teško bolesnog, dovezli su ga početkom listopada u rodni Bereg na proslavu kirbaja. Želio se još jedanput u svirci pridružiti svojem orkestru, ovoga puta bezuspješno. Umro je sutradan, 6. listopada 1959. godine, a sahranjen je na groblju u Beregu.

Ivan Andrašić

»Da pravo svako – dijete uživa lako«

U ponedjeljak počinje *Dječji tjedan*

Jesen nam donosi puno lijepih događaja. Jedan od njih svakako je *Dječji tjedan* kojem se, vjerujem, radujete svi. Od ponedjeljka, 7., do nedjelje, 13. listopada, brojnim aktivnostima obilježiti ćemo *Dječji tjedan* i 30 godina kako je donesena Konvencija o pravima djeteta pod sloganom »Da pravo svako – dijete uživa lako«. Važan je to događaj. Tada je svijet dao obećanje da će svoj djeci

osigurati jednaka prava. Ovu konvenciju su prije 30 godina potpisale 194 države i tako je postao najbrže i najšire prihvaćen sporazum na području međunarodnih ljudskih prava u povijesti. Sada sva djeca i mladi imaju pravo ići u školu, provoditi slobodno vrijeme s prijateljima, otići doktoru kada su bolesni, biti zaštićeni od nasilja i još mnogo toga. Želimo da se ova prava svugdje poštuju i da sva djeca imaju sretno djetinjstvo.

I vi ćete narednog tjedna imati različite aktivnosti u svojim školama i vrtićima. Bit će tu posjeta kazalištu, knjižnici, kinu, igre u prirodi, sportski dani, netko će možda kuhati, imati različita natjecanja, maskenbale, glazbene aktivnosti... i da ne redamo dalje. Želim vam da uživate u vašem tjednu i u vašim pravima tijekom godine ali ne zaboravite da imate i obveze, te napravite balans koji će vas ispunjavati i usrećiti.

Želim vam sretan i uspješan nastupajući *Dječji tjedan*.

B. I.

HKC Bunjevačko
kolo organizira
Školu slikanja za
učenike od IV. do
VIII. razreda
osnovne škole

Želiš naučiti slikati, crtati, izrađivati stripove?

Škola slikanja
počinje
15. listopada,
zainteresirani
se mogu
prijaviti do
10. listopada

S polaznicima
će raditi
**Čedomir
Kristijan
Sekulić**
nagrađivani
i priznati
slikar.

Više informacija možete
dobiti u uredu
HKC Bunjevačko kolo,
Preradovićeve 4. ili putem
telefona 024/ 556-898.

Započeo novi Nacionalni kviz za poticanje čitanja

Ritam odrastanja

S novom školskom godinom započinju i brojni programi i kvizovi koje na hrvatskom jeziku provodi Gradska knjižnica Subotica u cilju popularizacije knjige i čitanja. Prvi je Nacionalni kviz za poticanje čitanja koji se tradicionalno provodi u Mjesecu hrvatske knjige, a već više od 20 godina organiziraju ga Knjižnice grada Zagreba – Hrvatski centar za dječju knjigu i Odjel za djecu i mladež s Mediotekom Gradske knjižnice. Od 2011. godine kviz se provodi online, a od ove godine je i redizajniran, odnosno prilagođen prikazu i rješavanju na pametnom telefonu.

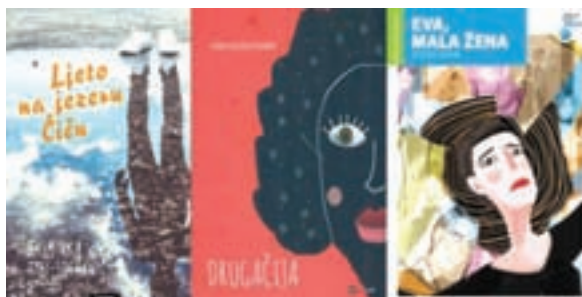
Tema ovogodišnjeg Mjeseca hrvatske knjige je *U ritmu čitanja*, a naziv Nacionalnog kviza za poticanje čitanja 2019. godine je *Ritam odrastanja*.

Pravila su uglavnom ostala ista, pa prisjetimo ih se:

- u kvizu sudjeluju učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku,
- najprije treba pročitati sljedeće tri knjige: **Jasminka Tihi-Stepanić: Ljeto na jezeru Čiču**, **Ivana Guljašević Kuman: Drugačija** i **Vlasta Golub: Eva, mala žena**,
- za rješavanje kviza potrebno je proučiti i ponuđene provjerene online izvore koji će biti istaknuti u kvizu,
- online kviz se nalazi na <https://www.knjiznica.hr/mhk-kviz/>,
- kviz je aktivan od 9. rujna do 25. listopada 2019. godine do kada se može popuniti online upitnik,
- kod popunjavanja kviza potrebno je u padajućem meniju odabrati mjesto i školu koju pohađate,
- Gradska knjižnica Subotica nagradit će dva učenika trodnevnom putovanjem u Zagreb na završnu svečanost i javno izvlačenje nagrada koje će biti upriličeno 15. studenoga. Tom prilikom među ostalim posjetit će i Sijam knjiga *INTERLIBER*,
- za ostale sudionike Gradska knjižnica Subotica osigurat će 15 utješnih nagrada,
- ako imate dodatnih pitanja ili nejasnoća posjetite Dječji odjel Gradske knjižnice Subotica ili mrežne stranice Kviza gdje možete pročitati sve vezano uz Kviz, pravila, najčešće postavljena pitanja, a na njoj će biti objavljeni i pobjednici Kviza.

Uživajte u čitanju koje vam predstoji... Sretno!

B. I.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: Sara Dulić

IDEM U ŠKOLU: OŠ Vladimir Nazor u Đurđinu

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na folklor

VOLIM: crtati i pjevati

NE VOLIM: svađu

U SLOBODNO VRIJEME: volim voziti rolere

NAJ PREMET: Likovni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELJELA BIH BITI: frizerka

KOD GLAVNE POŠTE

Tooth optika

Subotica
551-045

25 YEARS

Srebrna akcija!

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morskou obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: +4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrazdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojala legalizirana. Informacije na tel: 024-546-061.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel: 063/865-55-96.

Dvobrazdni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesecnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva SINEŠ SAŠA, Subotica-Bikovo, Bikovački put br. 197, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta »Izgradnja farme svinja s pratećim sadržajima«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-251/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 3653/1, KO Bikovo, Subotica (45.994517°, 19.685512°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 8. 10. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

XXXV. godina

Zlatna harfa

33. susret dječjih
crkvenih zborova
Subotičke biskupije

12.
listopad

u 11 sati
župna crkva sv. Mihaela
Arkandela u Beregu

Organizatori:

Subotička biskupija

Vijeće franjevačkih zajednica

Katoličko društvo „Ivan Antunović“

Jasmina Dulić, instruktorka Aka fight i Kangoo Jumps fitnessa

Dobra organizacija – neophodna

*Za ovaj vid rekreacije zainteresiranost raste, naročito za Kangoo Jumps koji je u Srbiji ove godine proslavio tek pet godina postojanja * I jedno i drugo su grupni i intenzivni treninzi. Za Kangoo Jumps, osim neobičnih cipela u kojim se trening radi, karakteristično je i brzo sagorijevanje kalorija*

Jasmina Dulić iz Subotice instruktorka je Aka fight i Kangoo Jumps fitnessa od prošle godine. Treninge drži cijeli tjedan u dva centra za fitness, a osim toga uposlena je u Gimnaziji Svetozar Marković, ne kao nastavnica tjelesnog, već matematike! S velikim žarom i entuzijazmom radi i jedan i drugi posao, a kada smo ju upitali što joj je veća ljubav, opredijelila se za matematiku i posao u prosvjeti, jer je to ono što želi raditi još od malih nogu.

Od srednje škole

Sportom se počela baviti u srednjoj školi. Kaže da su uvijek bili u pitanju neki grupni treninzi poput tae boja, pilatesa, aerobika te da je u početku bilo rekreativno. Odlaskom na studije u Novi Sad nastavila je biti fizički aktivna, a kako je vrijeme prolazilo sve ju je više to privlačilo. Najprije je trenirala tri puta tjedno, pa četiri, a sada je u dvorani za vježbanje svaki dan osim nedjeljom!

Dulić navodi kako je zahvaljujući djevojci kod koje je išla na treninge u Subotici, **Adriani Šever** uplivala i u trenerske vode te je u travnju prošle godine dobila licencu za Kangoo Jumps instruktorku, a u lipnju iste za Aka fight instruktorku.

Iako zbog ovoga druženje s obitelji i prijateljima ponekad trpi, kaže da uspijeva uskladiti sve poslovne i privatne obveze te da je za to neophodna dobra organizacija.

Grupni treninzi

Kako nam objašnjava, i jedno i drugo su grupni i intenzivni treninzi. Za Kangoo Jumps, osim neobičnih cipela u kojim se trening radi, karakteristično je i brzo sagorijevanje kalorija.

»Aka na japanskom znači crveno. Crveno je boja ljubavi, krvi, energije... Aka je mješavina plesnih i osnovnih karate pokreta. Aka fight fitness je veoma dinamično vježbanje za dinamične osobe. Mogu ga prakticirati podjednako oba spola, kao i svi uzrasti. Na svakom treningu podjednako se razvijaju sve motorične sposobnosti budući je osnovna ideja Aka fight fitnessa da na brz i zanimljiv način dovede svakoga u top formu. Aka fight trening izvlači maksimum mogućnosti koristeći prirodne pokrete mišića čime se postiže pun efekt treninga uz minimalnu šansu za povrede. Kod Kangoo Jumpsa je visoko intenzivni intervalni trening, i za sat vremena sagori se i do 1.500 kcal. Oblikuje i zateže tijelo i podiže gluteus. Poboljšava kardiovaskularni i koštano-mišićni sustav, a zbog obuče u kojoj se izvodi čuva zglobove, koljena, kukove i kralježnicu te predstavlja revolucionarni fitnes program u kojemu sudjeluju mišićne grupe cijelog tijela«, kaže Jasmina.

Dulić treninge drži u *N centru* i teretani *Bravo*. Kaže da za ovaj vid rekreacije zainteresiranost raste, naročito za Kangoo Jumps koji je u Srbiji ove godine proslavio tek pet godina postojanja.

Za to su zaslužne brojne promocije ovih treninga i samih trenera. Ove godine su radili zagrijavanje sudionika za Subotički polumaraton, bili su na festivalu *Summer 3p* i Vinskom maratonu na Paliću, Danu omladine u Subotici (Prozivka), kao i na mnogim drugim manifestacijama.

J. D. B.

POGLED S TRIBINA

Domaći teren

Od kada se igra nogomet domaći teren predstavlja veliku prednost, s obzirom na to da domaća momčad poznaje svoj travnjak, ima veću podršku svojih navijača, nije morala putovati i sl. Istina. Ali ne i u 10. kolu 1. HNL. Naime, na pet odigranih prvenstvenih susreta prošloga vikenda domaćini su zbilja bili »domaćini« prema svojim gostima. Osobito u prva četiri susreta (*Lokomotiva – Dinamo 0-4*, *Slaven – Osijek 0-4*, *Varaždin – Rijeka 0-2*, *Inter – Gorica 0-2*) u kojima domaće momčadi ne samo da nisu osvojile niti bod, nego nisu postigle niti pogodak. Čast domaćinstva je spasila *Istra*, koja je uspjela remizirati protiv vodećeg *Haduka* (1-1) i postići barem jedan pogodak na svom bunjištu.

Sve navedene činjenice (neosporne prim. a.) potvrđuju tvrdnju kako je Prva hrvatska nogometna liga zbilja zanimljiva i rezultatski atraktivna za gledanje. Osobito u ovoj natjecateljskoj sezoni.

Iz više razloga.

Dinamo nije prvi na tablici s uvjerljivim bodovnim vodstvom nego je to *Hajduk* koji je godinama tavorio u osrednjosti borbe

za treće mjesto. Istina, velika četvorka (*Dinamo*, *Hajduk*, *Rijeka* i *Osijek*) i dalje dijele prve četiri pozicije koje vode u Europu, ali zahvaljujući *Dinamu* iduće godine (sezona 2020.-21.) će Hrvatska imati i petog predstavnika u euro kvalifikacijama. Što znači da je i peta pozicija bogata premija za koju će se boriti, najvjerojatnije *Lokomotiva* i *Gorica*.

Također, niti situacija na začelju nije dosadna poput prošlogodišnje kada se već na startu znalo kako *Rudeš* nema nikakvih šansi za ostanak. Sada, nakon prvih deset prvenstvenih kola, fenjer drži *Inter* (6 bodova), do njega je *Varaždin* (7), te *Istra* (9) i *Slaven* (10). Bodovna razlika je praktično vezana uz jednu potencijalnu pobjedu i situacija se u donjem domu može rapidno izmijeniti.

Objektivno gledano, bez obzira na manju rezultatsku i bodovnu krizu, *Dinamo* je i dalje najozbiljniji kandidat za osvajanje naslova, ali ostaje enigma koliko će daleko dogurati u Ligi prvaka i koliko će ti ekstra napori utjecati na domaće nastupe. Enigma je (dugogodišnja) i koliko će *Hajduk* moći izdržati u borbi za naslov koji se na Poljudu čeka još od 2005. godine.

Sve su to zanimljiva pitanja i nedoumice na koje odgovore možete saznati svakog nogometnog vikenda ove jeseni prateći susrete 1. HNL.

Vrijedi!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

IX. Tavankutski festival voća

Iz Ivković šora

Istraga

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Pa kako ste mi vi? Ja, evo, sidim ode ispod ambetuša na šamadli i već nikako da dođem do sebe. Sve se pitam jesam li ja još uvijek pri čistoj svisti i zdravoj pameti, božem prosti, kad nikako ne mogu razumit: gledim tute u nike artije što su mi dali u varoši kad sam niki dan bio. Periša ode kraj mene srče kafu, sve mi ide već na živce jel to zdravo ne volim kad kogod srče makar i čorbu, meni prisidne, pa veli da ja nisam svaćen za take mudre artije pa da mi je bolje da odem digod kod kakog fiškala da on to dalje tira. Hm, mislim da mu to baš i nije skroz naskoz glupavo, izdivani i on pokadgod koju pametnu. Doduše, dosta ritko. E vako, da vam budne jasnije: ja niki dan napunio pedest osam lita, pa ko velim idem tamo u to penzijsko priko od varoške kuće da vidim kako stojim jel kažu posli pedest osam se mož u tu niku privrimenu penziju. Dotiro se ja, podmazo moju biciglu, naduvo malkoc gume, dotiro se u najnovije ruvo, ono što sam kupio kad sam se vinčo, i ajd u varoš. Bolje da nisam ni išo, izio i ko i, pa ti tamo ništa ne znadu, Veli meni jedna gospoja: »Sad ću ja Vama izvuć listing pa će Vam tamo sve bit ispisano«. Ja velim, ajd. Počme ona mašina firkat i zujit, trčat tamo-vamo, nika zviždi »bzzzz, bzzzz«, a meni već dosadilo, niko iščekat. Borme ona natirala fajn artije, počela se već artija skupljat na patosu i smotavat, jedared stane. Fala Bogu, mislim se ja. Otkud, očin, toliko isfirkanog kad sam ja radio u tri firme, i to priko trideset lita? Av, čeljadi moja, da meni ta gospoja tu artiju; prvo je lipo smotala i veli: »Eto, to je to, ako Vam nije jasno, priko ušreg je pravica pa je slobodno pitajte ona će Vam sve objasnit«. Ta di će mi bit jasno, milion niki slova ni vire ni pare, brojova i napisa, kugod iz svemirske lađe. Ta ja sam bio mlinar a ne kaki fiškal, i ode ja kod pravnice. Velim ja njoj: »Faljnjs, eto ja došo da vidim šta mi još fali i koliko imam staža, a ode što piše sve je kugod na kineskim pismu za me«. Ona gledi u me, ja u nju, pa u artiju, a i ja se izbečim u artiju. Čutimo i ona i ja. Jedared, kad smo se izgledali, pita ona mene šta ja u stvari oću. Ja oma odvalio kugod đuture: »Pa, penziju, Bože ženo, a i da mi kažete koliko imam staža, ode se ne mož običan čovik snać«. Ona gledi opet u tu artiju pa veli nikako zbunjeno, kugod Josu kad su mu pobigle ovce u moju ditelnu: »Pa, pravo da Vam kažem ne znam, morate pitat načelnika, on će Vam rastumačit jel možete jel ne možete, a sad je na litovanju pa ćete morat dočekat«. Hu, sad mi se već polagano navuklo crno na oči. Ta kako mi litovanje kad je već skoro zimsko dobo i jel jedan čovik tamo sve radi, a ovi drugi samo glede jel šta je. Lipo, dobro me Pera svitovo, otić kod fiškala, šta košta da košta a ne trčat od sobe do sobe i bit smlaćan i kečan. Vidim ja da ću lipo od sve ove državne brige morat navezat metala od vinčića, pa u Tavankut na onaj sajam voća, prodavat i doć do dinara. A metle od pruca svakom tribaju sad u jesen. S njima se najbolje mete avlija. Zbogom.

Bać Ivin štodir

Jal ima kraja vomu cirkusu

piše: Ivan Andrašić

Lito prošlo, pa bać Iva sve više ponapolju. Ne mora se više u po dana brog bole zavlaić u ladovinu. Nediljom i velikim svecom potli ručka, ope se znade. Na sokak, oklicu po drvo, oko njoje četiri stolčića, karte u šake, pa naslužbu. Vrime projde za dram. Tako svake nedilje, sve do kasne jeseni. Poslenim danom se ne kartu. Ako malo i izajdu naskak kad naranu marvu, ostane jim vrimenta samo za malo divana. Tako sinoć spomenili i kuma Tunu. Istina, nema ga, otkako se priselijo u varoš dojde jako ritko. Kadgoda za sisvete i uvijek ka se oće izbirat. »Sinoć mi Tuna zvo priko telefona, veli da cila država jako bisna na naše. Svi vidli na televizije kako u jedne varoši na moru na najvećemu zidu našarali da bi tribalo zatuć četnike i istrisat sve što natrukovano na čirilice. Vidiyo i ja, baš ni ni malo lipo tako tentat komšije«, bisno veli komšija Pava. »Bome, komšo, možda note televizije što je ti i kum Tuna gledate, ni ni obnarodovano vo što napravili u ve države. I u naše velike varoši na jedne škole krupnima slovima natrukovali da ustaše triba zatuć jal protirat, nisu to stigli otrisat ni za deset dana. Lipo uču škulare. A i latinica se polako triše tamo di do juče bila natrukovana. Mene sve izgleda da se na obadve strane tentu ni drugi. Počmu političari ričima malo zamotanima u šareni papir, po zidova se nadovežu, prija koikaki što se tuču po fodbala, u poslidnje vrime i škulari, a sve ide priko leđi poštenoga svita. Pa sad, ti i moj kum Tuna samo lajte nako kako vam kažu u te vaše partije. Još samo čekam da vas vidimo u kakegod šajkače kako nosite crni barjak. A kako izgleda, vama će navik bit dobro, navadili se minjat partije ko paor gaće«, veli bać Iva i otpljune u prav priko čuprije. »Pa ne znam, dico, oma potli rata su nas u škole učili da smo zadobili i da smo potukli ne samo Švabe, neg i ustaše i četnike, a oni u ratu bili najgorji. Pljačkali, tukli, klali i ubijali pošten svit o svi fela. Vada u škole i vas i vašu dicu i vaše dice dicu tako učili, pa ne znam otkud ji u današnje vrime ope ima?«, umiša se u divan dida Joza. »Ne znam, ljudi, šta vi gledate, al kanda ste zagrizli na divane na svi televizija, ko terpeš na gljistu. Naši političari se uvatili zoto Kosovo, ni isprika za Bukovar, ko pijani za tarabu. A niko ne misli da bi se i taraba mogla srušit. Ta gledaj, samo, koliko sirotinje i odvud i odnud to gleda i naslađiva se, a ni ne štodira da jim nadnice kasnu već nikoliko miseci, samo se zamajavu takim divanom. A političari, vaki silni na naši televizija, ka otidu na kakugod koferenciju u druge države, budu manji o makovoga zrnca. A vamo, dok vi tako lipo slušate i razglablujete kako ste to razumili i samo larmate na cili svit što nas mrzi, digne se u naše države meso, digne se mliko, dignu se takse i smanju nadnice. Pekari ne možu dignit kruv, al zoto smanju veknu, pa vrimenomn došli noto da ko nji kila kruva ima četrdes deka«, veli jim Franja, što malo naišo i osto na divanu. Ka se popšo na biciglu i ošo, svi dugo gledali za njim. Svaki divan zamro, pa se brzo i razišli.

NARODNE POSLOVICE

- Tko nije zahvalan na orahu, neće biti ni na tovaru.
- Tko zna bolje, široko mu polje.
- Mnogo znati, znači prije vremena ostariti.
- Što ljudi više imaju, to više žele.

VICEVI, ŠALE...

- Šefe, mogu li danas izaći sat ranije s posla? Trebao bih sa ženom u kupovinu!
- Žao mi je, ne možeš!
- O, veliko vam hvala. Znao sam da ćete mi pomoći.

Razgovaraju dva prijatelja o predstojećoj sezoni grijanja.

- Muka me hvata od pomisli na loženje.
- I mene, baš razmišljam o tome. Lastavice imaju četiri grama mozga, a kada dođe zima odu u toplije krajeve.
- Da, a ja k'o pametan pa ložim na tri mjesta...

Dolazi sin doma iz škole i pita ga mama:

- Kako je bilo u školi?
- Dobro, skoro sam dobio peticu.
- Kako misliš skoro?
- Pa dobio je Ivica koji sjedi pored mene...

Vremeplov – iz naše arhive

*Regionalni sastanak HNV-a za područje Srijema
Petrovaradin, 2003.*

**PETAK
4.10.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Riječ i život: Vjera za budućnost
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dodjela godišnjih hrvatskih turističkih nagrada, prijenos
21:30 5.com s Danielom, zabavni talk show
22:25 Smrt Staljina, britansko-francusko-belgijsko-kanadsko-američki film
00:15 Dnevnik 3
00:50 Varalice
01:30 Dr. Oz
02:10 Dnevnik 3
02:36 Gospodari pčela: Lovci na med, dokumentarna serija
03:26 Bijela robinja
04:11 Voli me zauvijek
04:56 Skica za portret
05:11 Dnevnik 2
05:53 Karipski cvijet

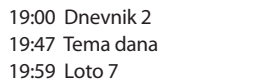

05:30 Kultura s nogu
06:00 Regionalni dnevnik
06:44 Teletubbyji
07:08 Juhuhu
08:35 Gradski heroji
08:46 Naprijed, Go Jetteri!
08:57 Andyjeve divlje pustolovine
09:11 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
09:35 Flipper i Lopaka
10:03 Plesna akademija
10:28 Vučja krv
10:57 Psi, ta izvanredna bića: Mit i stvarnost
11:25 Dr. Bergmann
12:14 Svijet vrtlara
12:46 Kuhinja za aktivne s Donalom Skehanom
13:16 Restoran Casa Vita, američki film
14:50 Starigrad-Crikvenica: Biciklizam, Cro Race, sažetak 4. etape

17:19 Gospodari pčela: Lovci na med, dokumentarna serija
18:14 Istina ili mit: Kontracepcijska pilula deblja
18:22 Luda kuća
19:00 Doha: SP u atletici, emisija
21:56 Ubojstva u Sandhamnu
23:31 Neustrašiva, serija
01:12 POPROCK.HR
01:47 Starigrad-Crikvenica: Biciklizam, Cro Race, sažetak 4. etape
02:20 Restoran Casa Vita, američki film
03:47 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
5.10.2019.**

07:04 Klasika mundi: 10. međunarodni festival komorne glazbe Musica Maxima u muzeju Mimara 2018.,
08:05 Powder River, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:40 Bajkovita Hrvatska:
13:52 Zajedno u duhu
14:29 Prizma, multinacionalni magazin
15:19 Istrage prometnih nesreća
15:50 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:25 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Klarin put
17:40 Lijepom našom: Darda 1
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Lav, britansko-australsko-američki film
22:05 Dnevnik 3
22:45 Najtraženiji čovjek, britansko-američko-njemački film
00:45 Samaritanac, kanadski film - Ponoćni film
02:14 Dnevnik 3
02:47 Powder River, film
04:02 Manjinski mozaik: Klarin put
04:17 Skica za portret
04:32 Dnevnik 2
05:14 Veterani mira
05:59 Prizma

07:04 Klasika mundi: 10. međunarodni festival komorne glazbe Musica Maxima u muzeju Mimara 2018.,
08:05 Powder River, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:40 Bajkovita Hrvatska:
13:52 Zajedno u duhu
14:29 Prizma, multinacionalni magazin
15:19 Istrage prometnih nesreća
15:50 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:25 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Klarin put
17:40 Lijepom našom: Darda 1
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Lav, britansko-australsko-američki film
22:05 Dnevnik 3
22:45 Najtraženiji čovjek, britansko-američko-njemački film
00:45 Samaritanac, kanadski film - Ponoćni film
02:14 Dnevnik 3
02:47 Powder River, film
04:02 Manjinski mozaik: Klarin put
04:17 Skica za portret
04:32 Dnevnik 2
05:14 Veterani mira
05:59 Prizma

06:01 Regionalni dnevnik
06:45 Teletubbyji
07:09 Juhuhu
08:31 Čarobna ploča - Svijet oko nas
08:46 Gradski heroji
08:57 Naprijed, Go Jetteri!
09:08 Andyjeve divlje pustolovine
09:22 Volim životinje: Čaplja
09:28 Profesor Baltazar
09:38 EBU drama: Kao na televiziji, hrvatska drama
09:58 Ovo je umjetnost
10:53 Vrtlara: Luk, poriluk
11:26 George Clarke - Čudesne zamisli
12:19 Magazin LP
12:50 Rabac-Platak: Biciklizam, Cro Race, prijenos 5. etape
15:21 Auto Market
16:00 Regionalni dnevnik
16:28 Odbrojanje do Tokija
16:55 Košarka, PH: Zabok - Split, prijenos 1. pol.
17:40 Glazbeni spotovi
17:55 Košarka, PH: Zabok - Split, prijenos 2. pol.
18:50 Doha: SP u atletici, prijenos
21:36 Preživljavanje u divljini
22:25 Neustrašiva, serija
00:06 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:30 Glazbeni Top20
01:20 Rabac-Platak: Biciklizam, Cro Race, sažetak 5. etape
01:54 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
6.10.2019.**

07:48 Niagara, američki film - Zlatno doba Hollywooda - filmovi Marilyn Monroe
09:18 Pozitivno
09:48 Biblija
09:58 Marija Bistrica: Hodočašće hrvatskih vojnika i redarstvenika - misa, prijenos
11:45 Bajkovita Hrvatska:
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Svi su ljudi za Sally,
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:22 Bajkovita Hrvatska:
17:35 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

20:00 Loto 6/45
20:05 "Ko te šiša
20:40 Cuba si, Cuba no - dokumentarna serija
21:40 Kako se snimao Plavi planet II, dokumentarni film
22:35 Dnevnik 3
23:15 Niagara, američki film - Zlatno doba Hollywooda - filmovi Marilyn Monroe
00:45 Nedjeljom u dva
01:40 Dnevnik 3
02:13 Mir i dobro
02:38 Voli me zauvijek
03:23 Glazbeni dokumentarac
04:33 Kako se snimao Plavi planet II, dokumentarni film
05:23 Dnevnik 2
06:05 Zadar: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
08:30 Luka i prijatelji: Planine
09:00 Grantchester
10:45 Vera
12:20 Paul Hollywood: Život jednog slastičara, dokumentarna serija
12:50 Sv. Nedjelja - Zagreb: Biciklizam, Cro Race, prijenos 6. etape
15:20 Indeks
15:55 Viktorija
16:55 Rukomet, LP
18:30 Doha: SP u atletici, prijenos
20:45 Na kraju dana, britansko-američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
23:00 Medici, gospodari Firence, serija
23:55 Graham Norton i gosti
00:40 Amy, glazbeno-dokumentarni film
02:43 Sv. Nedjelja - Zagreb: Biciklizam, Cro Race, sažetak 6. etape
03:13 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
7.10.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Treća dob
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet

13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Liječnici političari, dokumentarna serija
21:00 Patrola na cesti, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Varalice
01:20 Dr. Oz
02:00 Dnevnik 3
02:26 Gospodari pčela: Pčele jamci opstanka zajednice, dokumentarna serija
03:11 Bijela robinja, telenovela
03:56 Voli me zauvijek, telenovela
04:41 Reprizni program
04:58 Dnevnik 2
05:40 Karipski cvijet

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Indeks
11:35 Dr. Bergmann
12:25 Svijet vrtlara
12:55 Kuhinja za aktivne s Donalom Skehanom, dokumentarna serija
13:25 Moja osramoćena kći, američki film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Gospodari pčela: Pčele jamci opstanka zajednice, dokumentarna serija
17:35 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Čovjek sa željeznim srcem, američko-francusko-britansko-belgijsko-njemački film
23:00 Amerikanci
23:55 Sluškinjina priča
00:45 Moja osramoćena kći, američki film
02:10 Noćni glazbeni program

UTORAK 8.10.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Jasenko Houra
21:00 Klub 7
22:00 Atentat na Hrvatsku, dokumentarni film
22:55 Dnevnik 3
23:30 Hrvatska za 5
00:20 Varalice
01:00 Dr. Oz
01:40 Dnevnik 3
02:06 Neobična životinjska prijateljstva
02:51 Bijela robinja, telenovela
03:36 Voli me zauvijek, telenovela
04:21 Reprizni program
04:58 Dnevnik 2
05:40 Karipski cvijet

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Svijet vrtlara
13:00 Kuhinja za aktivne s Donalom Skehanom, dokumentarna serija
13:30 Sladoledar, film
15:00 Stuttgart: SP u gimnastici, prijenos
17:10 Neobična životinjska prijateljstva
18:00 Cuba si, Cuba no - dokumentarna serija
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Kuhan i pečen
21:00 Hotel Marigold, britansko-američko-arapski film
23:05 Amerikanci
00:00 Sluškinjina priča
00:50 Sladoledar, film
02:15 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 9.10.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi, telenovela
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet,

telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu
20:36 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:03 Mijenjamo svijet: Intervju s Putinom, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Brigitte Macron - Francuski roman, dokumentarni film
00:10 Varalice
00:50 Dr. Oz
01:30 Dnevnik 3
01:56 Neobična životinjska prijateljstva
02:41 Bijela robinja
03:26 Voli me zauvijek
04:11 Kultura s nogu
04:41 Reprizni program
04:58 Dnevnik 2
05:40 Karipski cvijet

05:20 Što je klasika?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Luka i prijatelji: Šume
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Svijet vrtlara

13:00 Kuhinja za aktivne s Donalom Skehanom
13:30 Draga Viola, film
15:00 Stuttgart: SP u gimnastici, prijenos
17:05 Neobična životinjska prijateljstva
17:55 Kuhan i pečen
18:55 Rukomet, LP: Flensburg - PPD Zagreb
20:45 Kuhan i pečen
21:40 Zatvoreni krug, britansko-američki film
23:20 Amerikanci
00:15 Sluškinjina priča
01:05 POPROCK.HR
01:35 Draga Viola, film
03:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 10.10.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Rodili smo se na Moravi, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Žminj
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Puls

22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Popaj: Ispovijed plaćenog ubojice
00:14 Varalice
00:54 Dr. Oz
01:34 Dnevnik 3
02:00 Reprizni program
02:45 Bijela robinja
03:30 Voli me zauvijek
04:15 Rodili smo se na Moravi, emisija pučke i predajne kulture
04:45 Reprizni program
04:58 Dnevnik 2
05:40 Karipski cvijet

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Pozitivno
11:35 Dr. Bergmann
12:25 Svijet vrtlara
12:55 Kuhinja za aktivne s Donalom Skehanom
13:25 Like a Country Song, američki film
15:05 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stuttgart: SP u gimnastici, prijenos
18:45 Kuhan i pečen
19:30 POPROCK.HR
20:05 Kuhan i pečen
21:00 Rhotine, hrvatski film
22:45 Amerikanci
23:40 Sluškinjina priča
00:30 Like a Country Song, američki film
02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Ideje i izazovi

Sam, što ne?

Jeste li nekada putovali sami? Ta samoća nam često predstavlja problem, što znači da smo sami sebi problem. Jesmo li loše društvo sebi? Jesmo li dosadni, opasni ili nešto treće pa ne želimo putovati sami? I zapravo, ne radi se tu samo o putovanju, sjećam se koliko mi je drugarica u srednjoj školi bila čudna što odlazi sama u kino. Kao, kako je nije blam. Čega? Kako mene nije bilo sram pomisliti tako što? Mnogo je lakše otići sam nego naći bolje društvo od samog sebe.

Vjerojatno je to sve stvar odrastanja i prihvaćanja samog sebe. Možda i samopouzdanja, a vjerujem da bi psiholozi umjeli dobrano nastaviti niz ali se ne želim njime baviti. Volim sebe i svoju samoću, ali za njom nemam konstantnu potrebu. Nekad mi godi, nekad ne. U posljednje vrijeme mi zapravo godi, ali ne idem u krajnost. Ok mi je osamiti se, ali to ne mora nužno značiti i biti sama. Kako bilo, samoća mi trenutno godi i na um mi pade istražiti neke aktivnosti za ovakve momente, pa čak i putovanja, kako bih ojačala ljubav prema sebi.

Samo sam jednom putovala sama. Doduše, to se samo prividno moglo nazvati sama, na prevaru. Tog ljeta je moj zadatak bio otići u Umag i čuvati rodicu. Rodica je mlađa od mene nekih desetak godina i to u našoj dobi nije bio razmak koji je imao ista interesiranja. Dakle, bit ću sama. Nabavila sam bicikl, našla divnu plažu, put kroz vinograde i uživala. Naravno, najmanje sam bila sama, jer to je zapravo luksuz koji se ne može kupiti. Kako bi zvučalo da kažete nekom: »Evo ti 50 kuna, ne-moj sa mnom na plažu danas, želim vrijeme za sebe«.

Kamo otići sam

Toliko je destinacija za otići sam, pa ne znam odakle početi. Krenut ćemo od pretpostavke da to nije zgodna okolnost i neka zona komfora i za prvi prijedlog uzeti tematsko putovanje, ako se to i može tako nazvati. Ljetos me je jedno takvo

putovanje privuklo, ali mu se nisam odazvala. Riječ je o joga putovanju. Organizirani odlazak grupe ljudi, ljubitelja joge, na putovanje s namjerom na toj i toj destinaciji vježbati jogu. Odličan izbor za nekoga tko prvi put putuje sam pogotovo jer samopouzdanju, poboljšanju samog sebe i općenito radu na sebi joga ima što dati bilo da ste netko tko prakticira jogu ili ste tek početnik. Naravno, vi možete odabrati neku drugu temu koja vas interesira, pa to može biti neki volonterski kamp u kojem ćete novorođenim kornjačama pokazivati put do mora ili možda učiti tehniku origamija. Kako bilo, tematska putovanja su dobra za solo putovanja, jer je često u njima još solista, pa ako vam i zafali društvo nećete ga morati vijati po ulici. Tema vam svakako neće zafaliti.

Drugo što mi pada na pamet kao odlična opcija za solo putnike su putovanja s planinarskim društvima. Znam mnoge ljude koji su upravo u ovakvim šetnjama upoznali prave prijatelje i ostajali u kontaktima do dana današnjeg. Dobro, danas ne pričamo o solo putovanjima koja za cilj imaju pronalazak prijatelja nego pružanje užitka u vlastitom društvu. Planinari znaju najbolja mjesta za takve izazove. Priroda će vam pružiti idealne uvjete za prepustiti se samom sebi, a kako ste u organiziranoj grupi, nemate razloga brinuti od nepoznatog, od nepoznavanja putova, od gubljenja, od životinja, nevremena ili mraka. Sve je pod kontrolom, samo trebate uživati.

Putovanja s agencijom i uz turističkog vodiča su također neka zona komfora za solo putnike. Na kraju, uvijek imaš vodiča ako te uhvati kriza od samoće, a on je plaćen biti ti pri ruci. Šalu na stranu, izabрати destinaciju koja je totalno nepoznata, a primamljiva, koja ima što za istražiti i ne pruža samo ljenčarenje na plaži, unaprijed se pripremiti i napraviti plan obilazaka, ponijeti knjigu za svaki slučaj, spakirati kofere i pravac put. Za manje hrabre savjet je uplatiti dodatak za roaming za poziv mame, ako bude kriza.

Koliko god to zvučilo jednostavno, nije lako. Nije lako prvi put, možda i drugi ali onda postoji mogućnost i da se zavole putovanja sa samim sobom. Ipak ja najbolje znam što je za mene najbolje.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

12. LISTOPAD 2019.

ŠOKCI I BAŠTINA

MONOŠTOR
DOM KULTURE
20 SATI

Sudjeluju hrvatske šokačke udruge:

KUDH „Bodrog” Monoštor
Zavod za kulturu vojvodanski Hrvata
HKU „Antun Sorgg” Vajska
UG „Tragovi Šokaca” Bač
KPZH „Šokadija” Sonta
UG „URBANI ŠOKCI” Sombor
HKPD „S.S. Kranjčević” Bereg
HKD „Šid” Šid

